

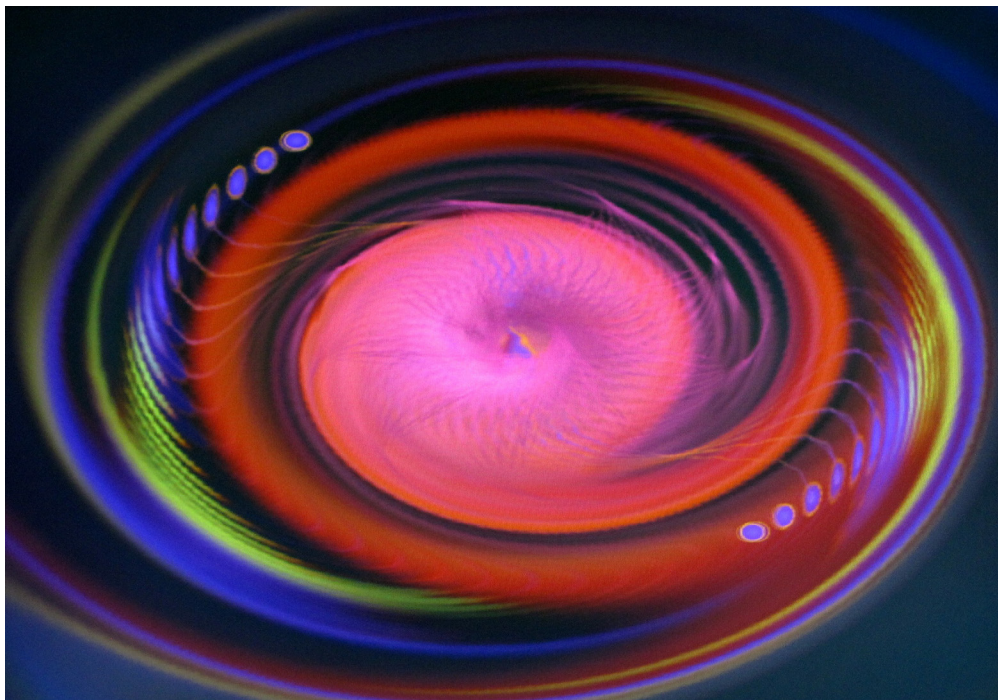
נציבות
שוויון זכויות
לאנשים עם מוגבלות

מדינת ישראל
משרד המשפטים
נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
دولة إسرائيل
وزارة العدل
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة
State of Israel
Ministry of Justice
Commission for Equal Rights of Persons with Disabilities

אמנה (הסכם) של ארגון האומות המאוחדות בנושא הזכויות של אנשים עם מוגבלות

מדריך לציבור (חוברת הסבר) נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

מסמך בפישוט לשוני

המכון הישראלי
להנגשה קוגניטיבית
אגודת עמי והקריה האקדמית אונו

הנגשה לשונית: המכון הישראלי להנגשה קוגניטיבית

גרפיקה: ענת סמואל עבור המכון הישראלי להנגשה קוגניטיבית

הדפסה:

בשער: יצירתו של יוסף לב

כל הזכויות שמורות לנציבות שוויון זכויות במשרד המשפטים, מדינת ישראל,
למעט הזכויות על יצירות האמנות המופיעות בחוברת, השמורות ליוצריהן

נציבות
שוויון זכויות
לאנשים עם מוגבלות

מדינת ישראל
משרד המשפטים
נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
دولة إسرائيل
وزارة العدل
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة
State of Israel
Ministry of Justice
Commission for Equal Rights of Persons with Disabilities

אמנה (הסכם) של ארגון האומות המאוחדות בנושא הזכויות של אנשים עם מוגבלות

מדריך לציבור (חוברת הסבר) נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

מסמך בפישוט לשוני

דברי פתיחה של שרת המשפטים

בשנת 2012 מדינת ישראל הצטרפה אל כל המדינות שאישרו את אמנת האו"ם לזכויות אנשים עם מוגבלות.

האמנה היא מסמך מיוחד.

האמנה קובעת שלאנשים עם מוגבלות יש זכות לכבוד, לחופש ולשוויון בפני החוק. בחוברת הזו יש הסבר על האמנה ועל הכללים שבה.

במשרד המשפטים ובנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (הנציבות) פועלים כדי לקיים את אמנת האו"ם בישראל, וכדי שלאנשים עם מוגבלות יהיה שוויון.

משרד המשפטים פועל כדי לקדם חוקים שקשורים לזכויות.

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות היא חלק ממשרד המשפטים.

הנציבות פועלת כדי לקדם את הזכויות של אנשים עם מוגבלות.

הנציבות פועלת כדי לוודא שמקיימים את החוקים לשוויון של אנשים עם מוגבלות.

הנציבות פועלת נגד הפליה של אנשים עם מוגבלות.

הנציבות פועלת כדי לקדם את הנגישות.

הנציבות גם פועלת כדי לקדם את התעסוקה של אנשים עם מוגבלות, את ההשתלבות של אנשים עם מוגבלות בקהילה ובמערכת החינוך, ואת ההשתתפות של אנשים עם מוגבלות בקבלת החלטות.

הנציבות עובדת עם וועדה שמייעצת לה ומציגה את הדעות של האנשים בקהילה.

העובדים של הנציבות פועלים כדי שבישראל אנשים עם מוגבלות יוכלו לקבל את הזכויות והחופש האישי שלהם.

תודה לעובדים של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

נמשיך לפעול לחברה שווה יותר ולכך שלא תהיה הפליה של אנשים עם מוגבלות.

איילת שקד
שרת המשפטים

דברי פתיחה של המנהלת הכללית של משרד המשפטים

באמנה לזכויות אנשים עם מוגבלות מופיעים דברים חשובים שהמדינה ומשרד המשפטים מאמינים בהם: לעשות צדק, שלא תהיה הפליה ושכולם יהיו שווים בפני החוק.

ישראל חתמה על האמנה בשנת 2007.

משנת 2007, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ומשרד המשפטים עוסקים בקיום האמנה וההתאמה של החוקים בישראל למה שכתוב בה.

ישראל אישרה את האמנה בשנת 2012.

אבל, כדי שיהיה שוויון לא מספיק לאשר את האמנה ולדאוג שלא תהיה הפליה (שלא יתנהגו אל אנשים עם מוגבלות בצורה שונה מאשר אל אנשים אחרים).

כולנו צריכים לעשות דברים כדי לתת לאנשים עם מוגבלות נגישות לכל דבר בחיים ולאפשר להם להשתלב בחברה בצורה שווה, כמו כולם.

משרד המשפטים ימשיך לעשות מאמצים כדי שאנשים עם מוגבלות יוכלו ליהנות מהזכויות שלהם כמו כולם.

החברת מסבירה את הכללים של האמנה.

החברת היא עוד צעד בדרך לשוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

אני מודה למר אברמי טורם, נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, ולכל האנשים שעבדו על החברת.

אני מקווה שהחברת תעזור לאנשים להכיר ולדעת את הזכויות של אנשים עם מוגבלות.

אמי פלמור
המנהלת הכללית (מנכ"לית) של משרד המשפטים

דברי פתיחה של נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

בחודש ספטמבר 2012, מדינת ישראל אישרה את אמנת האו"ם לזכויות אנשים עם מוגבלות.

זה אומר, שישראל, כמו מדינות אחרות בעולם, רוצה לעשות שינוי בחיים של אנשים עם מוגבלות.

אמנת האו"ם מדברת על זכויות שמגיעות לכל אדם - הזכות לחיות בקהילה, הזכות ללמוד יחד עם כולם, הזכות לקבל החלטות והזכות להשתתף בכל תחומי החיים כמו כולם.

המדינות שחתמו על האמנה חייבות לעשות פעולות כדי לסלק את הקשיים שיש לאנשים עם מוגבלות להשתתף בחברה.

המדינות חייבות לעשות פעולות שמאפשרות לאנשים עם מוגבלות לחיות כשווים ולהשתתף בחברה כמו כולם.

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות במשרד המשפטים אחראית לקדם את האמנה בישראל.

הנציבות מפקחת על קיום האמנה בישראל.

אנשים מהנציבות מגיעים למקומות שבהם גרים או עובדים אנשים עם מוגבלות כדי לבדוק את המצב שלהם.

הנציבות מקדמת חוקים ופעולות לקיום האמנה בישראל.

הנציבות דואגת לקיום חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

החוקים שלנו בנושא נגישות מתקדמים ואנחנו מפקחים על הביצוע שלהם.

תיקנו את חוק הכשרות המשפטית (אנשים עם מוגבלות יכולים ליהנות מזכויות ולמלא חובות כמו אנשים אחרים, בהתאם לפרק 12 באמנה), אבל יש עוד הרבה מה לעשות.

אני מאמין שאנשים עם מוגבלות יכולים לקבל החלטות בעצמם עם תמיכה.

אני מאמין גם שיש הרבה מה לעשות כדי לעזור לאנשים עם מוגבלות להשתלב בתעסוקה.

הרבה ארגונים עובדים יחד כדי לקדם פעולות לפי העקרונות (הכללים) של האמנה וכדי לאפשר לאנשים עם מוגבלות לחיות כמו כולם.

בין הארגונים האלה:

- משרדי ממשלה
- ארגוני סְנְגוּר - ארגונים שעוזרים לאנשים עם מוגבלות לדאוג לזכויות שלהם
- פעילי שטח - אנשים שפועלים בקהילה בשביל אנשים עם מוגבלות

אחת מהפעולות האלה הייתה לכתוב חוברת על האמנה, שתעזור לכם לקבל מידע וכלים, כדי לקדם את הזכויות שלכם.

כתבנו את החוברת בפישוט לשוני, כדי שכל אחד יוכל להבין מה כתוב באמנה ומה העקרונות שלה.

אני רואה בכם שותפים מלאים לדרך הזו ונציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות נמצאת כאן כדי לעזור לכם בכל שאלה.

אברמי טורם

נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

תוכן העניינים – מה כתוב בחוברת ?

10

1. הסבר מה כתוב בחוברת ואיך משתמשים בה?

2. מידע כללי על האמנה

א. הסבר למושגים חשובים (מילים חשובות)

- 15 ..... מה זה אמנה? •
- 15 ..... מה זה חוק? •
- 16 ..... מה הן זכויות? •
- 16 ..... מה הן זכויות אדם? •

ב. מי הם אנשים עם מוגבלות?

ג. למה צריך אמנה לזכויות של אנשים עם מוגבלות?

ד. חסמים (מה זה חסמים? איך מסירים חסמים?)

ה. שינוי תפיסה (מה חשבו פעם? איך חושבים היום על אנשים עם מוגבלות?)

ו. עקרונות (כללים) חשובים באמנה

- 22 ..... עקרון שום דבר עלינו בלעדינו •
- 22 ..... עקרון הכבוד •
- 23 ..... עקרון אי הפליה •
- 23 ..... עקרון השתתפות והכלה •
- 23 ..... עקרון כבוד לשונות •
- 24 ..... עקרון שוויון הזדמנויות •
- 24 ..... עקרון הנגישות •
- 25 ..... עקרון שוויון בין המינים •
- 25 ..... עקרון כבוד לילדים •

3. הזכויות של אנשים עם מוגבלות שמופיעות באמנה

27 ..... הזכות לשוויון ואי הפליה

29 ..... הזכויות של נשים עם מוגבלות

29 ..... הזכויות של ילדים עם מוגבלות

30	..... החובה להעלות את המודעות לאנשים עם מוגבלות
31	..... הזכות לנגישות
32	..... הזכות לחיים
32	..... הזכות לעזרה במצבי סיכון ומקרי חירום
33	..... הזכות להכרה שווה בפני החוק
35	..... הזכות לנגישות לצדק
36	..... הזכות לחירות (חופש) ובטחון אישי
36	..... הזכות לחופש מעינויים (לא לגרום סבל בכוונה, לא להעניש בצורה קשה)
37	..... הזכות לחופש מניצול, מאלימות ומהתעללות
38	..... הזכות להגנה על הגוף והנפש של אנשים עם מוגבלות
39	..... הזכות לחופש תנועה ואזרחות
40	..... הזכות לחיים עצמאיים ושילוב בקהילה
42	..... הזכות לניידות אישית – מעבר ממקום למקום
43	..... הזכות להגיד מה אנחנו חושבים
44	..... הזכות לכבוד ולפרטיות
44	..... הזכות למשפחה
46	..... הזכות לחינוך
48	..... הזכות לבריאות
50	..... הזכות להכשרה ושיקום
52	..... הזכות לעבודה ותעסוקה
54	..... הזכות לרמת חיים טובה והגנה סוציאלית
55	..... הזכות להשתתפות בחיים פוליטיים וציבוריים
56	..... הזכות להשתתפות בחיי תרבות, בילוי, פנאי וספורט

4. מהכתוב באמנה לעשייה בשטח – איך הופכים את הכללים באמנה למעשים בחיים האמיתיים?

- 58 ..... מה המדינה צריכה לעשות כדי לקיים את האמנה?
- 59 ..... למה האמנה חשובה לאנשים עם מוגבלות?
- 60 ..... מעמד האמנה בישראל והקשר בינה לבין חוק השוויון
- 61 ..... נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
- 63 ..... באיזה מקרים אפשר לפנות לנציבות

5. מילון של מילים חשובות

הסבר – מה כתוב בחוברת ואיך משתמשים בה?

החוברת הזו היא חוברת הסבר על האמנה של האו"ם לזכויות אנשים עם מוגבלות. אמנה היא הסכם בין מדינות.

הרבה מדינות בעולם חברות בארגון בשם ארגון האומות המאוחדות. לארגון האומות המאוחדות קוראים בקיצור גם האו"ם. המדינות שחברות באו"ם חיברו אמנה (הסכם).

הנושא של האמנה (ההסכם) הוא הזכויות של אנשים עם מוגבלות. המדינות כתבו את האמנה כדי להבטיח לאנשים עם מוגבלות אותן זכויות כמו לכל אדם אחר.

האו"ם אישר את האמנה בשנת 2006. משנת 2012 גם מדינת ישראל מחויבת (צריכה) לקיים את האמנה.

החוברת הזו מציגה את הנושאים המרכזיים (החשובים) באמנה. החוברת הזו מסבירה למה האמנה חשובה לאנשים עם מוגבלות. החוברת הזו מציגה את הזכויות של אנשים עם מוגבלות לפי האמנה. החוברת הזו מסבירה איך להשתמש באמנה כדי לקדם את הזכויות של אנשים עם מוגבלות. החוברת הזו מסבירה בשפה ברורה מה כתוב באמנה. יש בחוברת הרבה דוגמאות לשימוש בכללים של האמנה בחיים האמיתיים.

קריאה מהנה!

איך משתמשים בחוברת?

בחוברת יש 4 פרקים (חלקים):

1. מידע כללי על האמנה
2. הזכויות של אנשים עם מוגבלות לפי האמנה
3. הסבר איך הופכים את הכללים באמנה למעשים בחיים האמיתיים
4. מילון של מילים חשובות

מה יש בכל פרק (חלק)?

1. מידע כללי על האמנה

בפרק (חלק) הזה יש הסבר כללי על האמנה, מה זה אמנה ולמה היא חשובה. בחלק הזה מופיעים הרעיונות והעקרונות (הכללים) החשובים באמנה. בחלק הזה מציגים את השינוי שהאמנה רוצה לקדם ביחס של החברה לאנשים עם מוגבלות. בחלק הזה מתארים איך השינוי הזה עוזר לקדם את הזכויות של אנשים עם מוגבלות.

2. הזכויות של אנשים עם מוגבלות לפי האמנה

בפרק (חלק) הזה מוצגות הזכויות שיש לאנשים עם מוגבלות לפי האמנה. לכל סעיף (חלק מהפרק) יש שם ומספר. בהתחלה של כל סעיף (חלק מהפרק) כתוב שם הסעיף והמספר שלו באמנה.

לדוגמה:

הזכות לשוויון ואי-הפליה (סעיף 5 של האמנה)
המילים "הזכות לשוויון ואי-הפליה" זה השם של הסעיף. בסעיף הזה מסבירים מה זה הזכות לשוויון ומה זה אי-הפליה. "סעיף 5" – הוא המספר של הפרק (החלק) באמנה. לכל סעיף יש סמל משלו.

הסמל של "הזכות של שוויון ואי-הפליה" הוא -

3. איך הופכים את הכללים באמנה למעשים בחיים האמתיים?

הפרק הזה מסביר איך אנחנו יכולים להשתמש בכללים של האמנה בחיים שלנו.

בפרק הזה מסבירים:

מה עושים עם האמנה?
איך המדינה דואגת לקיים את האמנה?
למה האמנה חשובה לאנשים עם מוגבלות?
איך אנשים עם מוגבלות יכולים להשתמש באמנה?

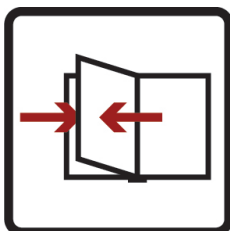
בסוף הפרק יש הסבר על נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות –
מה הקשר של הנציבות לאמנה ומתי ואיך אפשר לפנות אל הנציבות.

4. מילון של מילים חשובות

במילון מופיעה רשימה של המילים החשובות שהופיעו בחוברת.
המילים החשובות מופיעות במילון לפי סדר האותיות בעברית.
לכל מילה חשובה יש הסבר.

איך אפשר לדעת אם מילה מופיעה במילון?

חלק מהמילים באמנה הן **מילים מודגשות**.
מילה מודגשת כתובה בכתב **עבה**.
אם מילה כתובה בחוברת בכתב **עבה** אז יש לה הסבר במילון.

בחוברת הזו, כל דף מודפס משני הצדדים.
בכל דף, כתובים דברים משני הצדדים.
לכן, אחרי שאנחנו קוראים מה כתוב בצד אחד של הדף,
אנחנו הופכים את הדף וקוראים מה כתוב מאחורי הדף,
בצד השני שלו.

סמלים של ארגונים

בחברת אנחנו משתמשים בשלושה סמלים של ארגונים חשובים.
הסמלים של הארגונים האלה מופיעים גם בתוך כמה סמלים חשובים בחוברת.

שם הארגון	תפקיד הארגון	הסמל	דוגמאות לשימוש בסמל בחוברת
ארגון האומות המאוחדות – האו"ם	ארגון בו חברות רוב המדינות בעולם. המדינות האלה חיברו את האמנה.		
נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות	משרד ממשלתי שדואג לזכויות של אנשים עם מוגבלות בישראל.	 נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות	
ביטוח לאומי	ארגון שנותן עזרה כספית במצבים שונים כמו: נכות, זקנה, מחלה. אנשים עובדים משלמים כסף לביטוח הלאומי. אנשים שלא יכולים לעבוד מקבלים קצבה (עזרה כספית) מהביטוח הלאומי.	 המוסד לביטוח לאומי	

פרק 2

מידע כללי על האמנה

א. מושגים חשובים (הסברים חשובים) לפני שמתחילים

מה זה "אמנה"?

אמנה היא הסכם בין מדינות. הרבה מדינות בעולם חברות בארגון בשם **ארגון האומות המאוחדות. לארגון האומות המאוחדות** קוראים בקיצור גם **האו"ם**. המדינות שחברות באו"ם חיברו **אמנה** (הסכם). הנושא של **האמנה** (ההסכם) הוא הזכויות של אנשים עם מוגבלות. המדינות כתבו את האמנה כדי להבטיח לאנשים עם מוגבלות אותן זכויות כמו לכל אדם אחר. האו"ם אישר את האמנה בשנת 2006. משנת 2012 גם מדינת ישראל מחויבת (צריכה) לקיים את האמנה.

מה זה "חוק"?

חוק זה כלל כתוב שהמדינה קובעת לעצמה. לדוגמה, המדינה קבעה שאסור לגנוב כסף מאדם אחר. כל האנשים במדינה חייבים להתנהג לפי החוקים שהמדינה קבעה. אנשים שלא מתנהגים לפי החוק עלולים לקבל עונש. לדוגמה, אדם שגנב כסף מאדם אחר יכול לשבת בבית הכלא.

מה הן "זכויות"?

יש דברים שמגיעים לכל אדם לפי החוק במדינה.
אלה דברים שכל אדם מקבל מהמדינה.
לדברים האלה אנחנו קוראים **זכויות**.
לדוגמה, לפי החוק במדינת ישראל -

- לכל עובד יש זכות לקבל תשלום עבור ימים של חופשה וימים של מחלה.
- לכל ילד יש זכות ללמוד בבית ספר בחינם.
- לכל אדם יש זכות להצביע בבחירות לכנסת.

מה הן "זכויות אדם"?

יש דברים שמגיעים לכל אדם בגלל שהוא בן אדם.
אנחנו קוראים לדברים האלה **זכויות אדם**.
מדינה צריכה לדאוג לזכויות אדם, בלי קשר לחוקים שהיא קובעת.
לדוגמה, לכל אדם יש זכות להיות חופשי -
למדינה אסור להכניס אדם לבית הכלא בלי סיבה
אסור לאף אדם ואסור למדינה לפגוע בזכויות האלה.

זכויות האדם קובעות:

- כל אדם בחברה הוא חשוב.
- כל האנשים בחברה שווים אחד לשני.
- לכל האנשים יש זכות לקבל החלטות על עצמם.
- צריך להתנהג אל כל האנשים בצורה טובה ובכבוד.

ב. מי הם "אנשים עם מוגבלות"?

באמנה כתוב:

"אנשים עם מוגבלות הם אנשים עם לקויות גופניות או נפשיות, שכליות או חושיות, ארוכות טווח, אשר עקב יחסי גומלין עם מחסומים שונים, עלולה להימנע השתתפותם המלאה בחברה, בשוויון עם אחרים".

כלומר, יש אנשים עם סוגים שונים של מוגבלות – לדוגמה מוגבלות בגוף, מוגבלות בראיה או בשמיעה, מוגבלות נפשית, מוגבלות שכלית, לקות למידה או אוטיזם.

פעם התייחסו לכל האנשים עם המוגבלות בצורה שונה (לא שווה) משאר האנשים.

פעם האמינו שבגלל הלקות של האדם,

הוא לא יכול להיות חלק מהחברה.

הלקות של האדם – הבעיה האישית של האדם (לדוגמה, אדם עם בעיה בהליכה או בעיה בשמיעה) זו בעיה בגוף או בנפש של האדם.

כיום אנחנו מאמינים שהמוגבלות פוגעת בהשתתפות השווה של אנשים עם מוגבלות בחברה.

המוגבלות - הקושי שיש לאדם בגלל דברים שמפריעים בסביבה או בחברה.

(לדוגמה, אדם בכיסא גלגלים צריך להגיע לקומה גבוהה בבניין שיש בו רק מדרגות בלי מעלית).

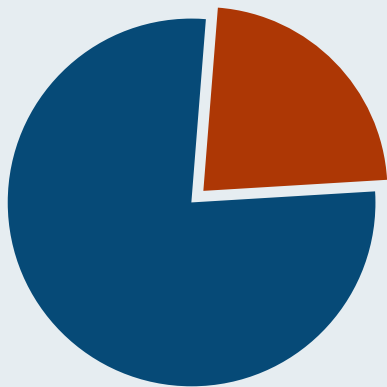
המוגבלות של האדם היא בגלל מחסומים (מכשולים) בסביבה או בחברה. כחברה, אנחנו צריכים לדאוג שלא יהיו מחסומים (מכשולים) שפוגעים באנשים עם מוגבלות.

אם לא יהיו מחסומים אנשים עם מוגבלות יוכלו להיות בחברה כמו כולם.

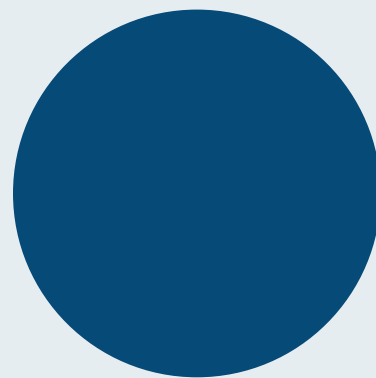
ג. למה צריך אמנה לזכויות אנשים עם מוגבלות?

בעולם יש הרבה מאד אנשים עם מוגבלות. בישראל ובעולם יש הבדלים גדולים מאד בין אנשים עם מוגבלות לאנשים בלי מוגבלות. אנשים עם מוגבלות נתקלים בהרבה **חסמים** (קשיים).

האמנה מסבירה לנו מה הן הזכויות של אנשים עם מוגבלות. האמנה קובעת מה המדינות בעולם צריכות לעשות כדי לשמור על הזכויות של אנשים עם מוגבלות.

בישראל גרים
1,400,000 אנשים
עם מוגבלות

בישראל גרים
8,400,000 אנשים

מה זה "חסמים"?

חסמים הם קשיים, דברים שמפריעים.

חסמים הם גם קשיים שיש בסביבה.

לדוגמה, אבן גדולה באמצע הרחוב שמפריעה לאדם עיוור או לאדם עם כיסא גלגלים לעבור.

חסמים הם גם קשיים שהחברה יוצרת (עושה).

לדוגמה, דעות קדומות (רגשות לא נכונים ודעות לא נכונות) על אנשים עם מוגבלות.

לדוגמה, הדעה שאנשים עם מוגבלות לא יכולים ללמוד בבית ספר.

החסמים מונעים (לא מאפשרים) את ההשתתפות השווה של

אנשים עם מוגבלות בחברה.

החסמים לא מאפשרים לאנשים עם מוגבלות לעשות את מה שהם יכולים בחברה.

הסרה של **חסמים** – לשנות דברים שמפריעים

האמנה קובעת - לא משנה מה הלקות של האדם.

הקושי האמיתי הוא **החסמים** (הקשיים)

שהחברה יוצרת (עושה).

אנשים עם מוגבלות נתקלים ב**חסמים** (קשיים) מכל מיני סוגים. לדוגמה, דעות קדומות, חוסר ב**נגישות** (יכולת להגיע למקום או להשתתף בפעילות). כדי להבטיח שאנשים עם מוגבלות ישתתפו בחברה כמו כל אדם אחר, צריך להסיר (לסלק) את החסמים.

לכן, האמנה קובעת שצריך לפעול כדי לעשות את הסביבה נגישה: לדוגמה, רמפה מאפשרת (נותנת) לאדם בכיסא גלגלים להגיע בקלות למקום. כתוביות בתכנית טלוויזיה מאפשרות (נותנות) לאדם עם מוגבלות בשמיעה להבין מה אומרים בתוכנית. הסבר בשפה פשוטה וברורה מאפשר (נותן) לאנשים עם מוגבלות שכלית להבין מה אומרים להם.

- כדי להתגבר על ה**חסמים** (קשיים), האמנה קובעת כללים וחוקים שיבטיחו:
- שבכל העולם אנשים עם מוגבלות יהיו שווים לכל אדם אחר בחברה.
  - שאנשים עם מוגבלות יקבלו את הזכויות שלהם כמו כל אדם אחר בחברה.
  - שהמדינות שחתמו על האמנה יעשו הכל כדי לשמור על הזכויות של אנשים עם מוגבלות.

ה. שינוי התפיסה

מה חשבו פעם על אנשים עם מוגבלות?

פעם חשבו שאנשים עם מוגבלות לא יכולים להשתלב בחברה בגלל הלקות (הבעיה האישית) שלהם – בגלל שהבריאות שלהם לא טובה או בגלל שהמצב של הגוף שלהם שונה משל אנשים אחרים.

פעם, בגלל היחס של החברה לאנשים עם מוגבלות:

- אנשים עם מוגבלות קיבלו שירות נפרד (לא עם אנשים אחרים).
- אנשים עם מוגבלות קיבלו יחס שונה (לא כמו אנשים אחרים).

פעם חשבו שאנשים עם מוגבלות לא יכולים לעשות הרבה דברים. פעם חשבו שאנשים עם מוגבלות לא יודעים מה טוב בשבילם. פעם חשבו שאנשים עם מוגבלות לא יכולים להיות חלק מהחברה. פעם גם השתמשו בשפה מעליבה כמו "מפגר".

מה חושבים כיום על אנשים עם מוגבלות?

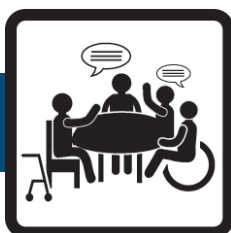
כיום חושבים שלאנשים עם מוגבלות יש זכות לבחור ולהחליט בשביל עצמם. כיום חושבים שיש לאנשים עם מוגבלות זכות להיות חלק מהחברה. כיום חושבים שלאנשים עם מוגבלות קשה לפעמים להשתלב בחברה בגלל **חסמים** (קשיים) שהחברה יוצרת. כיום חושבים שהחברה חייבת להתאים את עצמה כדי שאנשים עם מוגבלות יוכלו להשתלב בה.

כיום משתמשים בשפה שונה – מזכירים קודם את האדם ורק אחר כך את המוגבלות שלו. לדוגמה אדם עם מוגבלות שכלית.

ז. עקרונות (כללים) חשובים באמנה

על איזה עקרונות (רעיונות חשובים) מבוססת האמנה?

עיקרון (כלל) מרכזי באמנה הוא:

שום דבר עלינו בלעדינו

כלומר, אנשים עם מוגבלות צריכים להיות שותפים בכל מה שקשור אליהם.

לכן האמנה קובעת:
לאנשים עם מוגבלות יש זכות לקבל בעצמם החלטות בקשר לחיים שלהם.
המדינה חייבת להתייעץ עם אנשים עם מוגבלות ועם הארגונים שלהם.
המדינה חייבת לשתף את האנשים עם המוגבלות בכל ההחלטות שקשורות אליהם.

עקרון הכבוד

צריך להתייחס בצורה טובה לכל אדם.
צריך לכבד כל אדם.
לכל אדם יש זכות לעצמאות (לעשות דברים בעצמו).
לכל אדם יש זכות לקבל בעצמו החלטות על החיים שלו.

עקרון האי-הפליה

הפליה זה מצב שבו מתנהגים אל אדם בצורה שונה מאשר אל אנשים אחרים. מצב שבו נותנים לאנשים מסויימים יחס פחות טוב מאשר לאנשים אחרים.

אי הפליה זה לתת לאנשים עם מוגבלות יחס שווה כמו לאנשים אחרים. **אי הפליה** זה לדאוג שאנשים עם מוגבלות יקבלו את ההתאמות שהם צריכים. **אי הפליה** זה לבדוק שלא פוגעים באנשים עם מוגבלות.

למשל, כאשר ילד עם הליכון יוצא לטיול עם כל החברים ללימודים. למשל, כאשר אדם עם מוגבלות בשמיעה רואה בקולנוע סרט עם כתוביות.

עקרון ההשתתפות והכלה

השתתפות והכלה אלה דברים שהחברה צריכה לעשות כדי לשתף ולקבל אנשים עם מוגבלות. כלומר, החברה צריכה להתאים את עצמה לאנשים עם מוגבלות. החברה צריכה לאפשר לאנשים עם מוגבלות **להשתתף בה** (להיות חלק ממנה). רק כך אנשים עם מוגבלות יוכלו להשתתף בחברה כמו כולם.

עקרון הכבוד לשונות

כל אדם הוא מיוחד ושונה מהאנשים האחרים – זאת **שונות**. כלומר, גם אם אנחנו שונים, אנחנו חלק מהחברה. אנשים עם מוגבלות ואנשים בלי מוגבלות הם חלק מהחברה. אנחנו צריכים לכבד כל אדם, גם אם הוא שונה מאיתנו. אנחנו צריכים לקבל אנשים עם מוגבלות כמו שהם כי הם חלק מהחברה.

עקרון שוויון הזדמנויות

שוויון הזדמנויות זה כשלכל אדם יש אותן אפשרויות להצליח כמו לאנשים אחרים.

כלומר, אדם עם מוגבלות יכול להצליח כמו כל אדם אחר אם החברה **תסיר** (תסלק) את החסמים (דברים שמפריעים). כך לכולם תהיה הזדמנות שווה.

עקרון נגישות

נגישות זה לתת לאדם עם מוגבלות את התנאים שהוא צריך כדי לעשות דברים כמו כל אדם אחר.

כלומר, צריך לפעול (לעשות דברים) כדי שאנשים עם מוגבלות יוכלו להגיע לכל מקום כמו אנשים אחרים.

צריך לפעול (לעשות דברים) כדי שאנשים עם מוגבלות יקבלו שירותים כמו אנשים אחרים.

צריך לתת לאנשים עם מוגבלות את ההתאמות שהם צריכים כדי שהם יוכלו לעשות דברים.

התאמות אלה דברים שעוזרים לאדם להשתלב (להשתתף בדברים) בסביבה בצורה טובה.

לדוגמה, רמפות, כתוביות לסרטים, שימוש בשפה פשוטה.

עיצוב אוניברסלי

עיצוב (תכנון, סידור) של חפצים, מקומות, בניינים, תכניות ושירותים כך שיתאימו לכל האנשים.

עיצוב אוניברסלי אומר שמתכננים את הסביבה כך שתתאים גם לאנשים עם מוגבלות.

לדוגמה, רמפה יכולה לשמש אנשים עם מוגבלות

וגם אנשים ללא מוגבלות באותה צורה:

לדוגמה, אדם על כיסא גלגלים וגם אדם עם אופניים.

עקרון שוויון בין המינים

שוויון בין המינים זה להתייחס באותה צורה לנשים ולגברים. צריך לקדם את הזכויות של נשים ושל גברים עם מוגבלות באופן שווה.

עקרון כבוד לילדים

כבוד לילדים זה להתייחס לילדים בצורה טובה. **כבוד לילדים** זה להתחשב במה שהילדים חושבים, רוצים ואומרים. צריך לכבד את היכולות של ילדים עם מוגבלות. צריך לכבד את הזכות של ילדים עם מוגבלות לדבר בשם עצמם. צריך לכבד את הזכות של ילדים עם מוגבלות להיות כמו שהם.

פרק 3

הזכויות של אנשים עם מוגבלות שמופיעות באמנה

הזכות לשוויון ואי-הפליה (סעיף 5 באמנה)

מהו "שוויון"?

שוויון הוא מצב שבו:

- לכל האנשים יש אותן זכויות.
- כל האנשים זוכים לאותו יחס.
- כל האנשים שווים בפני החוק – החוק מתייחס לכל האנשים באותה צורה.

מהי "הפליה"?

הפליה היא מצב שבו מתנהגים אל אדם בצורה שונה מאשר אל אנשים אחרים.
הפליה היא מצב שבו נותנים לאנשים מסויימים יחס פחות טוב מאשר לאנשים אחרים.
הפליה היא מצב שבו מתייחסים לאדם בצורה פוגעת.

דוגמאות לסוגים שונים של הפליה:

הפליה בעבודה:

כאשר לא מקבלים אדם עם מוגבלות לעבודה בגלל המוגבלות שלו.
כאשר מפטרים אדם עם מוגבלות מהעבודה רק בגלל המוגבלות שלו.

הפליה בחינוך:

כאשר לא מתייחסים לצרכים של תלמידים עם מוגבלות.
כאשר לא מאפשרים לתלמידים עם מוגבלות ללמוד ולהשתתף בפעילויות בבית הספר או בגן יחד עם כל החברים ללימודים.

הפליה במתן שירות ציבורי:

כאשר לא מאפשרים לאנשים עם מוגבלות לקבל שירות יחד עם כל האנשים.
לדוגמה, כאשר לא רוצים להעלות אדם עם מוגבלות לאוטובוס או לרכבת בגלל המוגבלות שלו.

מהי "אי-הפליה"?

אי הפליה זה לתת לאנשים עם מוגבלות יחס שווה כמו לאנשים אחרים.
אי הפליה זה לדאוג שאנשים עם מוגבלות יקבלו את ההתאמות שהם צריכים.
אי הפליה זה לבדוק שלא פוגעים באנשים עם מוגבלות.

איך יוצרים (עושים) שוויון לכולם?

- לכל בני האדם יש אותן זכויות על פי החוק.
החוק מגן (שומר) על כולם באותה מידה.
- המדינה צריכה לדאוג שלא תהיה הפליה כלפי אנשים עם מוגבלות.
  - המדינה צריכה לדאוג להתאמות סבירות (טובות) עבור אנשים עם מוגבלות. לדוגמה, רמפות, כתוביות לסרטים, שימוש בשפה פשוטה.
  - המדינה צריכה לאפשר פעולות מסוימות כדי להשיג שוויון לאנשים עם מוגבלות. דוגמה לפעולה כזו היא **העדפה מתקנת**.
- העדפה מתקנת** - לקדם בכוונה קבוצה של אנשים שקודם סבלה מהפליה. לתת תנאים טובים יותר לאנשים שקודם סבלו מהפליה. לדוגמה, להעדיף אנשים עם מוגבלות בקבלה למקום עבודה.

הזכויות של נשים עם מוגבלות (סעיף 6 באמנה)

נשים בחברה סובלות לפעמים מהפליה כי הן נשים.
נשים וילדות עם מוגבלות עלולות לסבול מהפליה כפולה (שני סוגים של הפליה):
הפליה בגלל שהן נשים והפליה בגלל שיש להן מוגבלות.

- בישראל יש יותר נשים עם מוגבלות מאשר גברים עם מוגבלות.
לנשים עם מוגבלות יש קשיים בכל תחומי החיים (בכל הדברים בחיים):
- לדוגמה, כלפי נשים עם מוגבלות יש יותר אלימות מאשר כלפי נשים ללא מוגבלות.
  - לפעמים, נשים עם מוגבלות מרגישות פחות בטוחות מאשר נשים ללא מוגבלות.
  - נשים עם מוגבלות נפגעות מינית יותר מאשר נשים ללא מוגבלות.

המדינה צריכה להבטיח שנשים וילדות עם מוגבלות יהיו חופשיות.
המדינה צריכה להבטיח שנשים וילדות עם מוגבלות יקבלו את כל הזכויות שמגיעות להן.
המדינה צריכה לעשות כל מה שהיא יכולה כדי להעצים (לחזק ולעודד)
נשים וילדות עם מוגבלות.

הזכויות של ילדים עם מוגבלות (סעיף 7 באמנה)

- בישראל יש ילדים עם מוגבלות.
- המדינה צריכה להבטיח שילדים עם מוגבלות יקבלו את כל הזכויות שמגיעות להם.
  - הזכויות של ילדים עם מוגבלות הן בדיוק אותן הזכויות כמו של כל הילדים.
  - מגיע לילדים עם מוגבלות להגיד מה הם חושבים בכל נושא שקשור אליהם.
  - צריך לעזור לילדים עם מוגבלות להגיד מה הם חושבים בכל מיני נושאים.
  - צריך להתחשב בדעה של ילדים עם מוגבלות.
  - כשמקבלים החלטות על ילדים עם מוגבלות, צריך לחשוב מה יהיה הכי טוב בשבילם.

החובה להעלות את המודעות לאנשים עם מוגבלות (סעיף 8 באמנה)

אנשים עם מוגבלות ייהנו מכל הזכויות שלהם רק אם החברה תתייחס אליהם כמו אל כולם. אנשים עם מוגבלות יוכלו ליהנות מכל הזכויות שלהם רק אם כל האנשים ישנו את הדעות שלהם ואת ההתנהגות שלהם כלפי אנשים עם מוגבלות.

כדי שזה יקרה המדינה צריכה:

- לגרום לכל האנשים להכיר את הזכויות של אנשים עם מוגבלות בחברה ובמשפחה.
- לגרום לכל האנשים להכיר את היכולות של אנשים עם מוגבלות.
- לגרום לכל האנשים להכיר את התרומה של אנשים עם מוגבלות לחברה.
- לעודד יחס של כבוד כלפי אנשים עם מוגבלות והזכויות שלהם.
- להילחם בדעות קדומות (דעות לא נכונות) על אנשים עם מוגבלות.
- להילחם בהתנהגות פוגעת כלפי אנשים עם מוגבלות.

כדי להשיג את המטרות האלה אפשר לעשות כל מיני פעולות. הפעולות האלה יחזקו את היחס החיובי (הטוב) כלפי אנשים עם מוגבלות, לדוגמה:

- לעשות סרט פרסומת על הזכויות של אנשים עם מוגבלות.
- לפתח תכניות לימודים שמתייחסות בכבוד לזכויות של אנשים עם מוגבלות.
- לעודד את הטלוויזיה והעיתונים להראות אנשים עם מוגבלות בצורה חיובית (טובה).
- להראות שאנשים עם מוגבלות יכולים להשתלב בעבודה (לעבוד כמו אנשים אחרים).
- לקדם תכניות שיעזרו לאנשים עם מוגבלות ללמוד ולדעת על הזכויות שלהם.

הזכות לנגישות (סעיף 9 באמנה)

מה זה נגישות?

נגישות היא האפשרות:

- להגיע למקום
- לנוע (ללכת או לנסוע) בתוך המקום
- להתמצא במקום (לדעת איך להגיע לכל דבר במקום)
- להשתמש וליהנות מהשירות במקום
- לקבל מידע או שירות שהמקום נותן
- לקבל מידע או שירות על המקום
- להשתמש במתקנים במקום (בציוד, במבנה)
- להשתתף בתכניות ובפעילויות במקום

הנגישות מאפשרת לאנשים עם מוגבלות לעשות דברים כמו כל אדם אחר. הנגישות מאפשרת לאנשים עם מוגבלות להשתתף בפעילויות בלי עזרה מאנשים אחרים, בצורה מכובדת, ובצורה בטוחה (בלי סכנה). המדינה צריכה להבטיח שתהיה נגישות לכולם.

איפה צריכה להיות נגישות?

המדינה צריכה להבטיח שתהיה נגישות לכל המקומות, לדוגמה:

- לבניינים
  - לחנויות
  - לכבישים
  - לתחבורה (כלי רכב כמו מכוניות, אוטובוסים, רכבות)
  - לבתי ספר
  - לבתי חולים ולמרפאות
  - למקומות עבודה
  - למידע ותקשורת (מחשבים, אינטרנט, טלפונים)
  - לשירותי חירום (משטרה, כיבוי אש, מגן דוד אדום)
- המדינה צריכה להבטיח שאנשים עם מוגבלות יקבלו מידע נגיש, שמתאים לצרכים שלהם.

לדוגמה:

- בכתב ברייל
- בשפת סימנים
- בפישוט לשוני (בשפה ברורה ומובנת)

הזכות לחיים (סעיף 10 באמנה)

לכל אדם יש זכות לחיות. המדינה חייבת להבטיח שאנשים עם מוגבלות ייהנו מהזכות לחיות חיים טובים כמו כולם. לדוגמה, המשטרה חייבת להגן (לשמור) על החיים של אדם עם מוגבלות כמו על החיים של כל אחד אחר. לדוגמה, רופא חייב לטפל באדם עם מוגבלות גם אם הטיפול מאד יקר או מאד ארוך.

הזכות לעזרה במצבי סיכון ומקרי חירום (סעיף 11 באמנה)

מצבי חירום הם מצבים של סכנה. לדוגמה, שריפה, רעידת אדמה או מלחמה. המדינה צריכה לשמור על הביטחון של אנשים עם מוגבלות גם **במצבי חירום** (במצבים של סכנה) כמו מלחמה, רעב, ואסונות טבע (לדוגמה, רעידת אדמה, שיטפון). שירותים שכולם מקבלים **במצבי חירום** צריכים להיות נגישים גם לאנשים עם מוגבלות.

- אפשר למצוא מידע נגיש על התנהגות בשעת חרום (רעידת אדמה, ירי טילים, אזעקת "צבע אדום"):
- א. בחוברות ההדרכה הנגישות של פיקוד העורף:
    - איך להגן על עצמנו מרעידת אדמה?
    - מה אני צריך לעשות בזמן אזעקה או צבע אדום?
  - ב. בהנחיות המופיעות באתר פיקוד העורף.

הזכות להכרה שווה בפני החוק (סעיף 12 באמנה)

לפי החוק כל האנשים שווים זה לזה.
לפי החוק צריך להתייחס לאנשים עם מוגבלות כבני אדם.
לפי החוק צריך להתייחס לאנשים עם מוגבלות באופן שווה כמו לכל אדם אחר.
לאנשים עם מוגבלות יש זכויות כמו לכל אדם אחר.
אנשים עם מוגבלות יכולים לעשות דברים כמו כל אדם אחר.
אסור לנצל אדם עם מוגבלות או לפגוע בעניינים שלו.
צריך לכבד את מה שהאדם עם המוגבלות רוצה ומעדיף (בוחר).

כשרות משפטית

לאנשים עם מוגבלות יש **כשרות משפטית** כמו שאר האנשים.
כלומר, הם יכולים ליהנות מזכויות ולמלא חובות כמו אנשים אחרים, לדוגמה:

- לקנות דברים
- למכור דברים ששייכים להם
- לפתוח ולנהל חשבון בנק
- לקבל רכוש בירושה (לקבל רכוש ממישהו שמת)

המדינה צריכה לדאוג שאנשים עם מוגבלות יוכלו לנהל את הכסף שלהם ואת הרכוש (הבית, הרכב, החפצים) שלהם.
המדינה צריכה להבטיח שלא ייקחו מאנשים עם מוגבלות את הרכוש (הבית, הרכב, החפצים) שלהם בלי סיבה.

עזרה בקבלת החלטות

יש אנשים עם מוגבלות אשר מתקשים לקבל החלטות בנוגע לחיים שלהם.
במקרים כאלה, המדינה צריכה לדאוג לעזור להם.
יש שתי דרכים לעזור לאדם שקשה לו לקבל החלטות:

א. **קבלת החלטות נתמכת**
ב. **מינוי אפוטרופוס**

אדם או ארגון יכולים לעזור לאדם עם מוגבלות לקבל החלטות רק לזמן מוגבל (לא לתמיד).

א. קבלת החלטות נתמכת

אנשים עם מוגבלות יכולים לקבל החלטות בעצמם עם עזרה מאדם אחר. אדם אחר יכול לעזור לאדם עם מוגבלות לקבל החלטה בעצמו בדרכים האלה:

- לעזור לאסוף מידע חשוב כדי לקבל החלטות.
- להסביר לאדם עם המוגבלות את המידע.
- לבחור איך לפעול ולעזור לאדם עם המוגבלות לקבל החלטות.
- לעזור לאדם עם המוגבלות לממש (לקיים) את ההחלטות שלו.

אנשים עם מוגבלות יכולים לקבל תמיכה (עזרה) מאדם אחר לפי הצרכים שלהם. אפשר לתת לאנשים עם מוגבלות תמיכה בעניינים אישיים (לדוגמה, איפה לגור, איך להקים משפחה), בענייני בריאות ובענייני כספים.

המדינה בודקת מי עוזר לאנשים עם מוגבלות לקבל החלטות. ככה המדינה דואגת שהאדם או הארגון לא יחליטו במקום האדם עם המוגבלות, אלא יעזרו לו לקבל החלטות בעצמו.

ב. מינוי אפוטרופוס

לפעמים, גם אם נותנים לאדם עם מוגבלות עזרה, קשה לו לקבל החלטות בעצמו. במקרה הזה, בית המשפט ממנה (קובע) לו אפוטרופוס.

תפקיד האפוטרופוס הוא לקבל החלטות בשביל אדם שלא יכול להחליט בעצמו. האפוטרופוס צריך להתייעץ עם האדם עם המוגבלות. האפוטרופוס צריך לפעול לפי הרצון של האדם עם המוגבלות, עד כמה שאפשר.

הזכות לנגישות לצדק (סעיף 13 באמנה)

המדינה צריכה לדאוג להנגשה של המקומות שקשורים לצדק (המשטרה, בתי המשפט).

לאנשים עם מוגבלות יש זכות להשתתף במה שקורה בבית משפט כמו לכל האנשים, לדוגמה:

- לאנשים עם מוגבלות יש זכות לתבוע אנשים אחרים.
- כלומר, לאנשים עם מוגבלות יש זכות להתלונן על אנשים אחרים בבית המשפט.
- לאנשים עם מוגבלות יש זכות לתת עדות (לספר מה קרה) בבית המשפט או במשטרה.
- כלומר, לאנשים עם מוגבלות יש זכות לספר במשטרה או בבית המשפט מה קרה להם או מה הם ראו.
- לאנשים עם מוגבלות יש זכות לקבל התאמות בחקירה בבית משפט או במשטרה. לדוגמה, לאנשים עם מוגבלות בשמיעה יש זכות לקבל הסברים בשפת הסימנים כשהם בחקירה במשטרה.
- המשטרה חייבת לחקור (לבדוק) תלונות של אנשים עם מוגבלות.
- האנשים שעובדים במשטרה ובבתי הסוהר צריכים לקבל הדרכה על התאמות הנגישות לאנשים עם מוגבלות.

הזכות לחירות (חופש) וביטחון אישי (סעיף 14 באמנה)

אסור לקחת מאדם את החירות (החופש) שלו רק בגלל המוגבלות שלו.

המדינה צריכה לדאוג שאנשים עם מוגבלות יהיו חופשיים וירגישו ביטחון אישי כמו כל אדם אחר, לדוגמה:

- אסור להכניס אדם עם מוגבלות לבית הסוהר בניגוד לחוק.
- אסור לאשפז (להכניס) אדם עם מוגבלות במוסד בניגוד לחוק.

אם בכל זאת לוקחים לאדם עם מוגבלות את החופש שלו, צריך לשמור על זכויות האדם שלו:

- צריך לתת לו את הזכות לשימוע הוגן (לשמוע מה יש לו להגיד).
- צריך לשמור על הזכות שלו לכבוד ויחס טוב.
- צריך לתת לו את התאמות הנגישות שהוא צריך.

הזכות לחופש מעינויים (סעיף 15 באמנה)

צריך להתייחס אל אדם עם מוגבלות לפי הכללים באמנה הזו: אסור לענות אף אדם.

- כלומר, אסור לגרום לאף אדם סבל בכוונה.
- אסור לפגוע בגוף או בנפש של אף אדם בכוונה.
- אסור להעניש אדם בצורה אכזרית (קשה).
- אסור להעניש אדם בצורה בלתי-אנושית (שלא מתאימה לבני אדם).
- אסור לטפל באדם או להעניש אותו בצורה משפילה (מעליבה).
- אסור לעשות ניסויים רפואיים או מדעיים בבני אדם בלי שהם יסכימו.

המדינה תדאג להגן (לשמור) על אנשים עם מוגבלות מעינויים (סבל שגורמים בכוונה).

המדינה תדאג שלא יטפלו באנשים עם מוגבלות בצורה קשה ופוגעת. המדינה תדאג שלא יענישו אנשים עם מוגבלות בצורה קשה ופוגעת.

הזכות לחופש מניצול, מאלימות ומהתעללות (סעיף 16 באמנה)

המדינה תדאג להגן על אנשים עם מוגבלות מכל צורה של ניצול, אלימות או התעללות.

ניצול - להשתמש במישהו בצורה לא הוגנת (לא צודקת). לדוגמה, כשמישהו משתמש בכסף של אדם עם מוגבלות כדי לקנות לעצמו דברים. **אלימות** - להשתמש בכוח כדי לפגוע במישהו. לדוגמה, להרביץ, לדחוף, לתת בעיטה, לנשוך. **התעללות** - לעשות נזק בגוף או בנפש של מישהו, לדוגמה, לא לתת לאדם עם מוגבלות לאכול או לשתות. לקשור אדם עם מוגבלות. אסור להתעלל (לפגוע) מינית באנשים עם מוגבלות. לדוגמה, אסור לגעת בכוח באיברים פרטיים של אנשים עם מוגבלות. לדוגמה, אסור לחבק או לנשק אנשים עם מוגבלות בלי לקבל מהם רשות. לדוגמה, אסור להכריח אנשים עם מוגבלות לגעת במקומות פרטיים של אנשים אחרים.

המדינה תגן על אנשים עם מוגבלות מאלימות בדרכים האלה:

- המדינה תחוקק חוקים, ותכתוב תקנות ונהלים (כללי התנהגות) בנושא הזה.
- המדינה תמנה (תשים) קבוצת אנשים מיוחדת לפקח על כל נותני השירות לאנשים עם מוגבלות.
- המדינה תדאג **לשקם** (להחזיר לפעילות) אנשים עם מוגבלות שניצלו אותם או שהתנהגו אליהם באלימות.
- המדינה תדאג **להעמיד לדין** (לשפוט בבית משפט) אנשים שיתנהגו באלימות כלפי אנשים עם מוגבלות.

הזכות להגנה על הגוף והנפש של אנשים עם מוגבלות (סעיף 17 באמנה)

אנשים עם מוגבלות שווים לכל האנשים בחברה:

- אסור לפגוע באנשים עם מוגבלות כמו שאסור לפגוע בכל אדם אחר.

צריך לכבד את השלמות הגופנית של אנשים עם מוגבלות. כלומר, צריך לשמור על הגוף של אנשים עם מוגבלות. לדוגמה, אסור לעשות לאדם עם מוגבלות ניתוח בלי ההסכמה שלו.

צריך לכבד את השלמות הנפשית של אנשים עם מוגבלות. כלומר, צריך לכבד את הרגשות והמחשבות של אנשים עם מוגבלות. לדוגמה, אסור להעליב אנשים עם מוגבלות או להשפיל אותם.

לאנשים עם מוגבלות מגיע שאנשים יכבדו אותם כמו שהם - כלומר, שאנשים לא ינסו לשנות את הגוף שלהם או את הנפש שלהם.

הגוף והנפש של אנשים עם מוגבלות שייכים רק להם. כלומר, אסור להחליט החלטות על הגוף או הנפש של אדם עם מוגבלות בלי להתייעץ איתו (לשאול אותו מה דעתו).

הזכות לחופש תנועה ואזרחות (סעיף 18 באמנה)

אזרח הוא אדם שנולד במדינה או גר בה באופן קבוע.
לאזרח יש זכויות וחובות במדינה.
לדוגמה, לכל אזרח יש זכות להצביע בבחירות.
לכל אזרח יש חובה לשלם מיסים.

המדינה מכירה בזכות של אנשים עם מוגבלות לעשות את הדברים האלה:

- להחזיק תעודת זהות
  - להחליט איפה הם רוצים לגור
  - לקבל שם כשהם נולדים
  - לדעת מי ההורים שלהם
  - לעבור ממקום למקום בחופשיות
- לדוגמה, לעבור ממדינה למדינה או לעבור בין מקומות בתוך המדינה.

המדינה צריכה לדאוג:

- שאנשים עם מוגבלות יוכלו לקבל אזרחות (להיות אזרחים).
כלומר, שהם תושבים עם זכויות וחובות במדינה.
- שאנשים עם מוגבלות שעוברים לגור במדינה חדשה, יוכלו לקבל במדינה החדשה אזרחות.
- שאנשים עם מוגבלות יוכלו לקבל תעודות על האזרחות שלהם
(כמו דרכון ותעודת זהות).
- שאנשים עם מוגבלות יוכלו לעזוב כל מדינה.
- שאנשים עם מוגבלות יוכלו להיכנס למדינה שלהם.
- אסור לקחת מאנשים עם מוגבלות את האזרחות ואת הזכויות שלהם רק בגלל המוגבלות שלהם.
- גם לילדים עם מוגבלות יש זכויות של אזרחים.

הזכות לחיים עצמאיים ושילוב בקהילה (סעיף 19 באמנה)

קהילה זו קבוצה של אנשים שגרים באותו מקום. לדוגמה, אנשים שגרים באותה שכונה או באותה עיר.

לאנשים עם מוגבלות יש זכות לחיות בקהילה. אסור להפריד בין אנשים עם מוגבלות לאנשים אחרים בקהילה. לאנשים עם מוגבלות יש זכות ליהנות מהפעילויות בקהילה.

לאנשים עם מוגבלות יש זכות להשתלב בחברה ולהשתתף בקהילה כמו כל אדם אחר.

- להשתלב בקהילה זה להשתתף בפעילויות יחד עם אנשים אחרים בקהילה, לדוגמה:
  - לעבוד עם אנשים אחרים
  - לגור בקהילה כמו אנשים אחרים
  - ללכת לחוג או לסרט כמו אנשים אחרים
  - ללכת למשחקי כדורגל כמו אנשים אחרים
- כדי שאנשים עם מוגבלות יוכלו להשתלב בקהילה בצורה הכי טובה, המדינה צריכה לדאוג למגורים, תמיכה ושירותים בקהילה.

מגורים (מקום לגור בו)

- כדי שאנשים עם מוגבלות יוכלו לחיות בקהילה, המדינה צריכה לדאוג לכך:
- שאנשים עם מוגבלות יוכלו לבחור איפה הם רוצים לגור.
  - שאנשים עם מוגבלות יוכלו לבחור עם מי הם רוצים לגור.
  - שאנשים עם מוגבלות לא יהיו חייבים לגור במסגרת מגורים (לדוגמה, בהוסטל או בדירה נתמכת).
  - שאנשים עם מוגבלות לא יהיו חייבים לגור במקום מגורים שהם לא רוצים.

תמיכה (עזרה, ליווי)

- כדי שאנשים עם מוגבלות יוכלו לחיות בקהילה, המדינה צריכה לדאוג:
- שאנשים עם מוגבלות יוכלו לקבל שירותי תמיכה (ליווי, עזרה).
  - שאנשים עם מוגבלות יוכלו לקבל סיוע אישי (עזרה אישית). לדוגמה, עזרה ממטפל אישי.
- התמיכה והסיוע עוזרים לאנשים עם מוגבלות להשתלב ולהיות חלק מהקהילה. שירותי התמיכה יעזרו לכל אדם עם מוגבלות להיות יותר עצמאי.

שירותים בקהילה

- כדי שאנשים עם מוגבלות יוכלו לחיות בקהילה:
- המדינה צריכה לדאוג שאנשים עם מוגבלות יוכלו להשתמש בשירותים בקהילה כמו כולם, עם עזרה ממלווה אם יש צורך.
  - לדוגמה, אנשים עם מוגבלות יוכלו לקבל שירות בבנק או בקופת חולים כמו כולם.
  - המדינה צריכה לדאוג שאנשים עם מוגבלות יוכלו להשתמש במתקנים (מבנים או ציוד) כמו כולם.
  - לדוגמה, אנשים עם מוגבלות יוכלו לראות סרט בקולנוע בצורה נוחה כמו אנשים אחרים.
  - המדינה צריכה לדאוג שהשירותים והמתקנים יהיו נגישים.
  - המדינה צריכה לדאוג שאנשים עם מוגבלות יקבלו את ההתאמות שהם צריכים בשירות או במקום.

הזכות לניידות אישית – מעבר ממקום למקום (סעיף 20 באמנה)

ניידות אישית היא האפשרות להגיע למקום ולעבור ממקום למקום. ככל שהניידות האישית של אדם עם מוגבלות טובה יותר, כך יהיה לו יותר קל להשתלב בעבודה ובחברה ולחיות חיים של כבוד ועצמאות.

המדינה חייבת לפעול כדי לאפשר לאנשים עם מוגבלות לעבור ממקום למקום בצורה הכי עצמאית שאפשר.

- המדינה תעזור לאנשים עם מוגבלות, כך שיוכלו לעבור ממקום למקום בזמן ובצורה שיבחרו, במחיר סביר (לא יקר מדי).
לדוגמה, נסיעה במונית נגישה צריכה לעלות כמו נסיעה במונית רגילה.
- המדינה תדאג לכך שאנשים עם מוגבלות יוכלו לקנות מכשירים שעוזרים לניידות במחירים סבירים.
לדוגמה, כיסא גלגלים או הליכון.
- המדינה תדאג לכך שאנשים עם מוגבלות יוכלו לקבל עזרה טכנולוגית במחיר סביר.
לדוגמה, תוכנה שמקריאה לעיוורים מהמחשב.
- המדינה תדאג לכך שאנשים עם מוגבלות יקבלו עזרה בניידות במחיר סביר.
- המדינה תיתן הדרכה בניידות לאנשים עם מוגבלות ולאנשי מקצוע שעוזרים להם.

הזכות להגיד מה אנחנו חושבים (סעיף 21 באמנה)

המדינה תבטיח שאנשים עם מוגבלות יוכלו להגיד
מה שהם רוצים.

המדינה תדאג שאנשים עם מוגבלות יקבלו מידע כמו כל אדם אחר.
המדינה תספק **מידע נגיש** (מתאים) לאנשים עם מוגבלויות.
מידע נגיש יכול להיות מידע בפישוט לשוני, בכתב ברייל,
בשפת סימנים או בדפוס מוגדל.
המדינה תספק מידע נגיש בזמן סביר (בלי עיכוב) ובלי תוספת של כסף.

אדם עם מוגבלות יוכל להשתמש במידע נגיש - במכתבים ובשיחות עם המשרדים
שנותנים שירות ציבורי (לדוגמה, ביטוח לאומי, משרד הרווחה).

המדינה תעודד:

- ארגונים שנותנים שירות ציבורי לתת מידע נגיש לאנשים עם מוגבלות.
- את אמצעי התקשורת (עיתונים, טלוויזיה, אינטרנט) לתת מידע נגיש
לאנשים עם מוגבלות.

הזכות לכבוד ולפרטיות (סעיף 22 באמנה)

לאנשים עם מוגבלות יש זכות לפרטיות בכל מקום שהם גרים בו (בקהילה, בדיור עצמאי או במוסד).

זכות לפרטיות – זכות לעשות דברים בלי שאנשים אחרים יתערבו.
זכות לעשות דברים בלי לספר לאנשים אחרים.
זכות לשמור על מידע פרטי לעצמי, כך שאנשים אחרים לא יידעו עלי הכל.

אנשים עם מוגבלות לא חייבים לספר לאף אחד על המוגבלות שלהם.

אסור לאף אחד לפגוע בפרטיות של אנשים עם מוגבלות בלי סיבה.

המדינה צריכה להבטיח שישמרו מידע אישי של אנשים עם מוגבלות, לדוגמה:
- אסור לעובדים ואנשי צוות לפתוח דואר פרטי של אנשים עם מוגבלות בלי לבקש רשות.

- אסור לעובדים או אנשי צוות לבקר בבית של אנשים עם מוגבלות בלי לקבוע מראש.

- אסור לעובדים או אנשי צוות להעביר מידע אישי על אדם עם מוגבלות בלי רשות.

אסור לאף אדם לגעת בגוף של אנשים עם מוגבלות בלי שהם יסכימו.

הזכות למשפחה (סעיף 23 באמנה)

הזכות לקשר עם בן או בת זוג

- בן זוג יכול להיות בעל או חבר שחיים איתו.
בת זוג יכולה להיות אישה או חברה שחיים איתה.
- לאנשים עם מוגבלות מותר לחיות בזוגיות (עם בן או בת זוג).
  - לאנשים עם מוגבלות יש זכות להתחתן.
  - לאנשים עם מוגבלות מותר לקיים יחסי מין עם אנשים אחרים.
  - לאנשים עם מוגבלות יש זכות להקים משפחה.

כדי שזה יקרה, המדינה צריכה לדאוג לזכויות של אנשים עם מוגבלות, לדוגמה:

- המדינה תבטיח שאנשים עם מוגבלות יוכלו להתחתן.
- המדינה תבטיח שאנשים עם מוגבלות יוכלו להקים משפחה.
- המדינה תבטיח שאנשים עם מוגבלות יתחתנו או יקימו משפחה רק אם שני בני הזוג רוצים ומסכימים.

הזכות להרחיב (להגדיל) את המשפחה וללדת ילדים

- לאנשים עם מוגבלות יש זכות לקבל מידע בנושא פוריות (היכולת להכנס להריון). לדוגמה, איזה טיפול רפואי יש בשביל נשים שלא יכולות להיכנס להריון. לאנשים עם מוגבלות יש זכות לקבל מידע בנושא תכנון המשפחה (כמה ילדים הם רוצים).
- לאנשים עם מוגבלות יש זכות להחליט כמה ילדים יהיו להם. המדינה חייבת לתת מידע, שירותים ותמיכה לילדים עם מוגבלות ולבני המשפחות שלהם.
- אסור להפריד ילד מהורים עם מוגבלות.
- מפרידים בין הורים לילדים רק אם יש סכנה לילד.

טיפול בילדים עם מוגבלות

- המדינה צריכה לפעול בהתאם לטובת הילד (מה הכי טוב בשביל הילד), לדוגמה:
- אסור להפריד ילד עם מוגבלות מההורים שלו.
- מפרידים ילד מההורים שלו רק אם יש סכנה לילד.
- אם המשפחה לא יכולה לטפל בילד עם מוגבלות, המדינה צריכה לתת לילד טיפול במסגרת המשפחה המורחבת (קרובי משפחה – סבים, דודים).
- אם המשפחה המורחבת לא יכולה לטפל בילד עם מוגבלות, המדינה תיתן לו טיפול בסביבה של משפחה במסגרת הקהילה (לדוגמה, משפחה אומנת).

הזכות לחינוך (סעיף 24 באמנה)

חינוך הוא דבר חשוב לחיים עצמאיים ולהשתלבות בקהילה. לילדים ולמבוגרים עם מוגבלות יש זכות לחינוך כמו כל אדם אחר. המדינה חייבת לדאוג לחינוך של אנשים עם מוגבלות.

איך המדינה דואגת לחינוך של אנשים עם מוגבלות?

בישראל יש **מערכת חינוך** - גנים, בתי ספר ומקומות לימוד נוספים. מערכת החינוך צריכה לעשות פעולות שונות כדי שאנשים עם מוגבלות יקבלו חינוך כמו כולם.

- מערכת החינוך צריכה להיות מכילה ומשלבת, לדוגמה:
לאפשר שבבתי הספר ילמדו ילדים עם מוגבלות ביחד עם ילדים ללא מוגבלות.
לאפשר שבבתי הספר יהיו התאמות עבור ילדים עם מוגבלות.
לדוגמה, מעלית, תקרה אקוסטית (נגד רעש) -
אם יש בכיתה תקרה אקוסטית, ילד עם מוגבלות בשמיעה יוכל לשמוע יותר טוב.
אם יש בבית הספר מעלית, ילד עם מוגבלות בתנועה יוכל לעבור ממקום למקום.

מערכת החינוך צריכה לחזק אצל ילדים ומבוגרים עם מוגבלות את ההרגשה של **כבוד עצמי**. (**כבוד עצמי** זה להיות בטוח בעצמך, להרגיש טוב עם עצמך, להגיד מה אתה רוצה וצריך).

מערכת החינוך צריכה לתת לילדים ומבוגרים עם מוגבלות הרגשה של ביטחון ביכולת שלהם.

מערכת החינוך צריכה ללמד ילדים ומבוגרים עם מוגבלות איך להשתלב בחברה.

מערכת החינוך צריכה לתת לאנשים עם מוגבלות את ההתאמות שהם צריכים.

מערכת החינוך צריכה להיות תומכת.

כלומר, לתת לתלמידים שצריכים זאת, ללמוד בעזרת סוגים שונים של תקשורת חלופית (לדוגמה, שפת סימנים, לוחות תקשורת, ברייל, פישוט לשוני).

הזכות לחינוך כמו כולם

הזכות לחינוך כמו כולם אומרת:

- אסור לקחת מילדים או מבוגרים עם מוגבלות את הזכות ללמוד רק בגלל המוגבלות שלהם.
כלומר, חייבים לאפשר לאנשים עם מוגבלות ללמוד.

ילדים עם מוגבלות יש זכות ללמוד בקהילה.

לאנשים עם מוגבלות יש זכות להמשיך ללמוד גם אחרי שהם מסיימים את הלימודים בבית ספר התיכון.

לאנשים עם מוגבלות יש זכות לקבל את ההתאמות שהם צריכים כדי להמשיך ללמוד גם אחרי בית הספר התיכון (באוניברסיטה, בלימודים מקצועיים).

המדינה צריכה להעסיק אנשי חינוך (מורים) שלמדו איך להשתמש בסוגים שונים של התאמות נגישות. לדוגמה, מורה שידע לדבר בשפת סימנים.

המדינה צריכה ללמד את אנשי החינוך איך לשלב ילדים ומבוגרים עם מוגבלות בלימודים.

הזכות לבריאות (סעיף 25 באמנה)

הזכות לקבל טיפול כמו כל אדם אחר

לאנשים עם מוגבלות יש זכות לקבל טיפול רפואי ברמה גבוהה כמו כל אדם אחר.

הטיפול הרפואי לאנשים עם מוגבלות צריך להיות בחינם או במחיר **סביר** (לא גבוה מדי ולא נמוך מדי) כמו לכל האנשים.

המדינה צריכה לתת לאנשים עם מוגבלות טיפול רפואי טוב בכל התחומים.

המדינה צריכה גם לדאוג:

- שאנשים עם מוגבלות יקבלו מזון (אוכל) כמו כל אדם אחר.
- שלאנשים עם מוגבלות יהיה **ביטוח רפואי וביטוח חיים** כמו לכל אחד אחר.

ביטוח רפואי - הסכם בין אדם לקופת חולים או לחברת ביטוח. ההסכם מבטיח שקופת חולים או חברת הביטוח ישלמו עבור הטיפול הרפואי באדם במקרה של מחלה או פגיעה.

ביטוח חיים - הסכם בין אדם לחברת ביטוח. ההסכם מבטיח שקרובי משפחה של אדם יקבלו כסף מחברת הביטוח אחרי שהאדם ימות. הכסף שיקבלו מחברת הביטוח יעזור להם להתקיים.

התאמת הטיפול הרפואי לאנשים עם מוגבלות

לאנשים עם מוגבלות יש זכות להבין איזה טיפול הם מקבלים.
לאנשים עם מוגבלות יש זכות להבין מה עושים להם בטיפול.

אסור להפלות אנשים עם מגבלות בטיפול רפואי בגלל המוגבלות שלהם.
לדוגמה, אסור לתת לאנשים עם מוגבלות טיפול פחות טוב רק בגלל
המוגבלות שלהם.

המדינה צריכה לתת לאנשים עם מוגבלות את השירותים שהם צריכים כדי לטפל
במוגבלות שלהם.

הטיפול הרפואי לאנשים עם מוגבלות צריך להיות כמה שיותר קרוב לבית שלהם.

המדינה צריכה להדריך וללמד אנשי מקצוע (לדוגמה, רופאים ואחיות):
- לתת שירות רפואי שמכבד את הזכויות של אנשים עם מוגבלות.
- לתת לאנשים עם מוגבלות אותו טיפול כמו לכל האנשים.

הזכות להכשרה ושיקום (סעיף 26 באמנה)

המדינה תפעל כדי שאנשים עם מוגבלות יהיו **עצמאיים** (יעשו דברים בעצמם).
המדינה תפעל כדי לאפשר לאנשים עם מוגבלות להשתלב בחברה.
המדינה תפעל כדי שאנשים עם מוגבלות יוכלו לממש את היכולות שלהם
(לעשות כל מה שהם יכולים).

אחת הדרכים שאנשים עם מוגבלות יוכלו לממש את היכולות שלהם להיות עצמאיים
היא לעבור הכשרה ושיקום.

הכשרה היא הדרכה ולימוד.

אנשים עם מוגבלות מקבלים **הכשרה** ולומדים כל מיני דברים כדי להיות עצמאיים.
הכשרה יכולה להיות קורס שמלמד אנשים מקצוע שהם יכולים לעבוד בו.
לדוגמה, אדם עם מוגבלות רוצה לעבוד במחסן.
הוא לומד בהכשרה של מספר חודשים על העבודה במחסן.
אחרי שהוא מסיים ללמוד, הוא יכול לעבוד במחסן.

שיקום הוא תהליך ליווי מקצועי שאנשים עם מוגבלות מקבלים כדי לשפר את
התפקוד שלהם ולהשתלב טוב יותר בקהילה ובעבודה.
לדוגמה, אדם עם מוגבלות לומד איך לבצע את מטלות (משימות) היום יום כדי שיוכל
להיות יותר עצמאי, כמו לנסוע באוטובוס לבד.

המדינה תשתמש בכל מיני דרכים כדי לתמוך באנשים עם מוגבלות;
לדוגמה, בדרך של **תמיכת עמיתים** -

תמיכת עמיתים היא עזרה או ייעוץ שאדם עם מוגבלות מקבל מאדם אחר עם
מוגבלות עם יותר ניסיון.

לדוגמה, כשחברה חדשה מגיעה לדיור העצמאי, חברות ותיקות מלמדות אותה
דברים ותומכות בה.

המדינה צריכה:

- לתת לאנשים עם מוגבלות שירותי הכשרה (לימוד) ושיקום (תהליך ליווי ותמיכה) בעיקר בנושאים האלה: בריאות, תעסוקה, חינוך וחברה.

לתת שירותים של הכשרה ושיקום כמה שיותר מוקדם, בהתאם ליכולות של האדם עם המוגבלות והדברים שהוא טוב בהם.

לדאוג שההשתתפות בהכשרה ובשיקום יהיו מרצון.

כלומר, שאנשים עם מוגבלות ירצו ויבקשו להשתתף בתוכניות הכשרה ושיקום.

לתת לאדם עם המוגבלות שירותי הכשרה ושיקום קרוב למקום המגורים שלו (לבית שלו).

ללמד ולהדריך עובדים בתחום ההכשרה והשיקום.

לדאוג שיהיה ציוד להכשרה ושיקום של אנשים עם מוגבלות.

לעודד אנשים עם מוגבלות להשתמש בציוד שעוזר בתוכניות הכשרה ושיקום.

הזכות לעבודה ותעסוקה (סעיף 27 באמנה)

עבודה ותעסוקה

לאנשים עם מוגבלות יש זכות לבחור עבודה מפרנסת (שאפשר להרוויח ממנה כסף) בסביבה נגישה (מותאמת לצרכים שלהם) ומשולבת (עם אנשים אחרים בקהילה).

אנשים עם מוגבלות יכולים **לעבוד בשוק החופשי** במקומות עבודה רגילים כמו בנק וחנות.
תעסוקה נתמכת - מסגרת שעוזרת לאנשים עם מוגבלות לעבוד בשוק החופשי. במסגרת התעסוקה הנתמכת יש לאדם עם המוגבלות מדריך שמלווה אותו.

המדינה חייבת לתת לאנשים עם מוגבלות הזדמנויות שוות להתפרנס (להרוויח כסף) מעבודה.
כדי לשמור על הזכות של אנשים עם מוגבלות לעבודה, המדינה תעשה את הדברים האלה:

- המדינה תבטיח שאין הפליה של אנשים עם מוגבלות בקבלה לעבודה.

המדינה תבטיח שאנשים עם מוגבלות יעבדו בתנאים הוגנים כמו כל עובד אחר.

המדינה תבטיח שאנשים עם מוגבלות יקבלו משכורת שווה למשכורת של עובדים אחרים.

המדינה תגן (תשמור) על אנשים עם מוגבלות ותדאג שיתייחסו אליהם בכבוד.

המדינה תבטיח שאנשים עם מוגבלות יקבלו הכשרה והדרכה מקצועית בנושאים של העבודה שלהם.

המדינה תבטיח שאנשים עם מוגבלות יקבלו ליווי כשהם צריכים.

המדינה תבטיח שאנשים עם מוגבלות יקבלו **שיקום תעסוקתי** במידת הצורך. כלומר, המדינה תבטיח לאנשים עם מוגבלות ליווי ותמיכה שיעזרו להם להשתלב בעבודה.

- המדינה תבטיח ליצור מקומות עבודה לאנשים עם מוגבלות.

המדינה תדאג שלא מעסיקים אנשים עם מוגבלות בתנאים של **עבדות** (הרבה שעות ביום ובלי לקבל תשלום על העבודה).

העדפה מתקנת

המדינה תעודד תעסוקה של אנשים עם מוגבלות בדרך של **העדפה מתקנת**.
העדפה מתקנת - לקדם בכוונה קבוצה של אנשים שקודם סבלה מהפליה.
לדוגמה, להעדיף אנשים עם מוגבלות בקבלה למקום עבודה.

המדינה תיתן הטבות למעסיקים כדי לעודד אותם להעסיק אנשים עם מוגבלות.

הזכות לרמת חיים טובה והגנה סוציאלית (סעיף 28 באמנה)

לאנשים עם מוגבלות יש זכות לרמת חיים טובה לעצמם ולבני משפחתם.

רמת חיים היא התנאים שבהם אנשים חיים.

לדוגמה, אם יש להם מקום לגור בו, אוכל, מים, בגדים וכסף לקנות דברים.

הגנה סוציאלית מתייחסת לתמיכה שהמדינה נותנת לאנשים כדי שתהיה להם **רמת חיים טובה**.

לדוגמה, קצבאות שהמדינה משלמת לאנשים עם מוגבלות.

המדינה צריכה לדאוג שלאנשים עם מוגבלות תהיה:

- אפשרות לקבל שירותים, מכשירים ועזרה הקשורים למוגבלות, במחיר סביר ובאיכות טובה.
- אפשרות לקבל הטבות **פנסיה** ותכניות **פנסיה** כמו אנשים אחרים.
- **פנסיה** – אנשים מבוגרים (מעל גיל 65) שכבר הפסיקו לעבוד, ממשיכים לקבל כסף על עבודה שעבדו במקום ציבורי או פרטי.
- אפשרות להשתתף ב**דיור ציבורי** – המדינה נותנת בית לאנשים שלא יכולים לקנות בית לעצמם.

כדי לדאוג לאנשים עם מוגבלות, המדינה צריכה להכין תוכניות לכל האוכלוסייה ולאפשר לאנשים עם מוגבלות להשתתף בהן.

התוכניות צריכות להיות בנושאים:

- הקטנת העוני (במיוחד לנערות, לנשים ולקשישים).
- שמירה על **הגנה הסוציאלית** (לדוגמה, קצבאות של ביטוח לאומי).

הזכות להשתתפות בחיים פוליטיים וציבוריים (סעיף 29 באמנה)

לאנשים עם מוגבלות יש זכויות פוליטיות שוות לאלה של כל אדם אחר.

- כלומר, לאנשים עם מוגבלות יש זכות לבחור לכנסת או לרשות המקומית (עירייה, מועצה מקומית).
- לאנשים עם מוגבלות יש זכות להיבחר לכנסת.
- לאנשים עם מוגבלות יש זכות להשתתף בחיים הציבוריים (לדוגמה, להיות פעילים בארגונים).

המדינה צריכה להבטיח שאנשים עם מוגבלות יוכלו להשתתף בחיים הפוליטיים והציבוריים כמו כל אדם אחר.

- המדינה צריכה להבטיח שאנשים עם מוגבלות יוכלו להצביע לכנסת או להיבחר לכנסת.

בשביל זה, המדינה צריכה:

- לדאוג לנגישות של קלפיות (המקומות שבהם מצביעים בבחירות).
- לדאוג שיהיו לאנשים עם מוגבלות התאמות שיאפשרו להם להצביע בבחירות.
- להכין מידע נגיש על הבחירות ועל המועמדים.
- לדוגמה, להכין חוברת מידע בכתב ברייל כדי שתהיה נגישה לעיוורים.
- להגן על הזכות של אנשים עם מוגבלות לבחור במי שהם רוצים בפרטיות, ובלי לפחד בקלפי.

המדינה צריכה לאפשר לאדם עם מוגבלות להשתמש במכשירי עזר כדי למלא **תפקיד ציבורי** (לעבוד בארגון או במוסד ציבורי כמו העירייה, משרד הממשלה, הכנסת).

לדוגמה, אדם יוכל להשתמש במערכת שמע כדי למלא תפקיד של עובד עירייה.

המדינה צריכה לעודד אנשים עם מוגבלות להשתתף בפעילות ציבורית. לדוגמה, להיות פעילים בארגונים שעוסקים בזכויות של אנשים עם מוגבלות. לדוגמה, אדם עם מוגבלות שכלית יכול להשתתף בדיון בכנסת ולהגיע יחד עם המאפשר שלו (אדם אחר שעוזר לו להבין).

הזכות להשתתפות בחיי תרבות, בילוי, פנאי וספורט (סעיף 30 באמנה)

לאנשים עם מוגבלות יש זכות להשתתף בחיי התרבות, הבילוי, הפנאי והספורט כמו כל אדם אחר: לדוגמה, לאנשים עם מוגבלות יש זכות ללכת לחוגים.

לאנשים עם מוגבלות יש זכות להשתתף בפעילויות במתנ"ס (מרכז תרבות נוער וספורט).

לאנשים עם מוגבלות יש זכות ללכת לטקס, להופעה, להצגה, למוזיאון, למשחק כדורגל, למסעדה או לקניון. לאנשים עם מוגבלות יש זכות לנסוע לבית מלון או לטיול.

המדינה חייבת לדאוג לכך:

- שלאנשים עם מוגבלות יהיו ספרים, הצגות, סרטים ותכניות טלוויזיה נגישים (לדוגמה, כתוביות או אדם שמתרגם לשפת הסימנים לאנשים עם לקות בשמיעה).

שאנשים עם מוגבלות יוכלו להשתמש בספריות, לבקר במוזאונים, בתיאטרון ובאתרים שונים (לדוגמה, אתרים של טיולים).

שאנשים עם מוגבלות יוכלו לפתח את היכולות היצירתיות שלהם (לדוגמה, לנגן, לשיר, לצייר, להציג).

שאנשים עם מוגבלות יוכלו להשתתף בפעילויות ספורט, נופש ופנאי כמו כולם.

שילדים עם מוגבלות יוכלו להשתתף בפעילויות מסוגים שונים בבית הספר ובמקומות אחרים כמו כולם.

פרק 4

**מהכתוב לעשייה בשטח -
איך הופכים את הכללים
באמנה למעשים בחיים
האמיתיים**

מה המדינה צריכה לעשות כדי לקיים את האמנה?

המדינה חתמה על האמנה של האו"ם לזכויות אנשים עם מוגבלות. בכך המדינה התחייבה לפעול בכל הדרכים המתאימות כדי שכל זכויות האדם של אנשים עם מוגבלות יתקיימו.

בין שאר הדברים, המדינה התחייבה:

- להבטיח שהמוסדות של המדינה והמוסדות הציבוריים יפעלו בהתאם לאמנה.
- להגן על זכויות אנשים עם מוגבלות בכל תכנית או החלטה על מדיניות (דרך פעולה).
- להפסיק את ההפליה נגד אנשים עם מוגבלות.
- לתת מידע נגיש על עזרים לניידות (מעבר ממקום למקום) ועל **טכנולוגיה מסייעת** (לדוגמה, לוח תקשורת לאנשים שלא יכולים לדבר או מערכת הגברה לליקויי שמיעה).
- לתת מידע נגיש על שירותי תמיכה ועל אפשרויות נוספות לקבל עזרה.
- לקדם הדרכה של אנשי מקצוע ואנשי צוות שעובדים עם אנשים עם מוגבלות בנושא הזכויות באמנה, כדי לשפר את השירות כמו שכתוב באמנה.
- להתייעץ עם אנשים עם מוגבלות ולערב אותם באופן פעיל בקבלת החלטות בנושאים שקשורים אליהם.

פעילות המדינה בנושא האמנה

האמנה נותנת למדינה אחריות על הרבה נושאים כדי:

- לחזק את העצמאות של אנשים עם מוגבלות.
- לאפשר לאנשים עם מוגבלות להחליט החלטות על החיים שלהם.
- לקדם את ההשתלבות של אנשים עם מוגבלות בחברה.

לפי האמנה, האו"ם מפקח (בודק) שהמדינה עושה את מה שכתוב באמנה. המדינה חייבת להגיש **דו"ח** לוועדה בדבר זכויות של אנשים עם מוגבלות באו"ם **דו"ח** זה מסמך שבו מתארים מה המצב בנושא מסוים. המדינה צריכה לדווח (לספר) לאו"ם על היחס שלה לאנשים עם מוגבלות. בדו"ח, המדינה צריכה לכתוב איך היא מקיימת את האמנה. בהכנה של הדו"ח צריך להתייעץ עם אנשים עם מוגבלות ועם הארגונים שלהם. כל הנתונים בדו"ח צריכים להיות נגישים לציבור (הציבור יכול לקבל את הנתונים ולקרוא אותם).

למה האמנה חשובה לאנשים עם מוגבלות?

מעורבות אנשים עם מוגבלות בכתיבת האמנה

האמנה היא תוצאה של מאמצים שעשו ארגונים של אנשים עם מוגבלות בכל העולם. ישראל שלחה לאו"ם משלחת של אנשים עם מוגבלות ואנשים מארגונים שונים (נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, משרד החוץ וארגון "בזכות"). חברי המשלחת היו שותפים לכתיבה של האמנה ולעקרונות (הכללים) שיש בה.

חשיבות האמנה לאנשים עם מוגבלות

- האמנה נותנת לאנשים עם מוגבלות הזדמנות להגיד את הדעות שלהם. האמנה קובעת שהדעות של אנשים עם מוגבלות חשובות. לכן המדינה חייבת להתייעץ עם אנשים עם מוגבלות ועם הארגונים שלהם.
- המדינה גם חייבת לערב אנשים עם מוגבלות בתהליכים שקשורים בקיום האמנה.
- האמנה מאפשרת לאנשים עם מוגבלות לקדם את הנושאים החשובים להם.
- האמנה יכולה לעזור לקדם גישות חיוביות (יחס טוב) כלפי אנשים עם מוגבלות.
- המדינה צריכה להראות שאנשים עם מוגבלות חשובים לחברה ותורמים לה.
- לפי האמנה, המדינה חייבת לדאוג שכולם יידעו מי הם האנשים עם המוגבלות ומה הזכויות שלהם.
- המדינה צריכה לדאוג שיכבדו את האנשים עם המוגבלות ואת הזכויות שלהם.
- המדינה צריכה לדאוג שלא יהיו דעות קדומות (דעות לא נכונות) על אנשים עם מוגבלות.

מעמד האמנה בישראל והקשר בינה לבין חוק השוויון

רוב הדרישות של האמנה מופיעות בחוקים בישראל - בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (1998) ובחוקים אחרים בישראל.

לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

אסור להפלות אנשים עם מוגבלות במקומות עבודה, בשירותי המסחר (קנייה ומכירה) ובשירותי הממשלה ובעוד ארגונים ציבוריים. החוק מחייב לתת התאמות וליצור נגישות לאנשים עם מוגבלות במקומות ציבוריים ובמקומות העבודה.

יש עוד הרבה חוקים שעוסקים בזכויות של אנשים עם מוגבלות

לדוגמה, לתלמידים עם מוגבלות יש זכות ללמוד בחינוך המיוחד או להשתלב בחינוך הרגיל (חוק החינוך המיוחד). לאנשים עם מוגבלות שכלית, נפשית או אוטיזם יש זכות שיחקרו אותם חוקרים מיוחדים ממשרד הרווחה ולא המשטרה (חוק הליכי חקירה והעדה).

באמנה יש גם זכויות שלא נקבעו עדיין בחוק הישראלי

לדוגמה, זכויות שעוסקות בנושאים חברתיים, תרבותיים וכלכליים, כמו הזכות לדיר בקהילה (הזכות לגור בקהילה).

המעמד של האמנה שונה מהמעמד של חוקים בישראל

אדם עם מוגבלות יכול להגיש תביעה (להתלונן בבית משפט) על הפרה (אי-קיום) של זכויות שמופיעות באמנה רק אם הזכויות האלה מופיעות גם בחוק הישראלי. לדוגמה, אפשר להגיש תביעה על חוסר נגישות (אי אפשר להיכנס למבנה, אין מידע נגיש). אפשר להגיש תביעה על חוסר נגישות כי נושא הנגישות מופיע גם באמנה וגם בחוק בישראל - החוק בישראל שעוסק בנגישות הוא חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (הנציבות)

הנציבות דואגת שיקיימו את אמנת האו"ם לשוויון בדבר זכויות אנשים עם מוגבלות.

הנציבות עושה פעולות כדי שאנשים עם מוגבלות, גופים ציבוריים ואנשי מקצוע יכירו ויידעו מה כתוב באמנה.

הנציבות מפקחת על הפעולות שהממשלה עושה כדי שאנשים עם מוגבלות יוכלו לקבל את הזכויות שמופיעות באמנה.

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות אחראית לכך שיקיימו את חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

הנציבות אוספת מידע ונתונים (מספרים) על המצב של אנשים עם מוגבלות בישראל.

הנציבות אוספת מידע על הזכויות של אנשים עם מוגבלות בישראל.

הנציבות מציגה בכנס באו"ם מה קורה עם הזכויות של אנשים עם מוגבלות בישראל.

הנציבות מתייעצת עם אנשים עם מוגבלות.

אפשר לפנות לנציבות בשאלות שקשורות לזכויות אנשים עם מוגבלות ונגישות.

אפשר לפנות לנציבות כדי לקבל הדרכות בנושא האמנה והזכויות שיש בה.

באיזה תחומים (נושאים) פועלת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות?

חקיקה:

הנציבות כותבת ומקדמת חוקים ותקנות (כללים) בנושא הזכויות של אנשים עם מוגבלות.
הנציבות כותבת ומקדמת חוקים ותקנות בנושא השילוב של אנשים עם מוגבלות בחברה.

נגישות:

הנציבות מקדמת את נושא הנגישות בארץ.

אכיפה (בדיקה שמקיימים את החוקים):

הנציבות מפקחת על הנגישות בכל הארץ.
הנציבות מגישה תביעות פליליות ואזרחיות (תלונות לבית משפט).

הדרכה ושינוי עמדות (דעות):

- הנציבות מסבירה ונותנת מידע בנושא זכויות אדם ונגישות לאנשים עם מוגבלות.
- הנציבות מלמדת אנשי מקצוע.
- הנציבות מובילה פרסום בתקשורת בנושא אנשים עם מוגבלות.
- הנציבות פועלת לשיפור הדעות של הציבור על אנשים עם מוגבלות.

קידום זכויות:

- הנציבות פועלת לשילוב אנשים עם מוגבלות בחברה.
- הנציבות פועלת נגד הפליה של אנשים עם מוגבלות בכל תחומי החיים.

ייעוץ וייצוג משפטי:

הנציבות נותנת עזרה משפטית בכל נושא שקשור להפליה ולנגישות.

באיזה מקרים אפשר לפנות לנציבות?

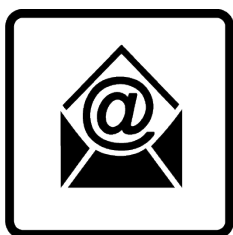
- אפשר לפנות לנציבות במקרים האלה:
- כשרוצים להגיש תלונה על חוסר נגישות.
  - כשרוצים להגיש תלונה על התאמה שלא קיבלנו.
  - כשרוצים להגיש תלונה על הפליה בשירות או בתעסוקה.
  - כשרוצים לבקש מידע על זכות מסוימת.

דוגמאות לתלונות שאנשים הגישו לנציבות:

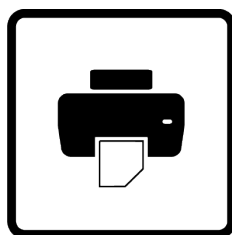
אוטובוס לא עצר בתחנה לאדם שמשתמש בכיסא גלגלים.
לא אפשרו לאדם עם כלב נחייה להיכנס למסעדה עם הכלב.
לא אפשרו להורה לרשום ילד עם מוגבלות לבית הספר הקרוב לבית שלו.
אירוע ציבורי גדול לא היה נגיש לאנשים עם מוגבלות (לא היה מקום לכסא גלגלים, לא היה תרגום לשפת סימנים או תמלול, וכדומה).
לא רצו להעלות ילד עם מוגבלות למתקן בלונה פארק.
לא הייתה חניית נכים או שירותים לנכים בבניין ציבורי חדש.
לא היה בבריכת שחיה מתקן הורדה למים לאנשים עם מוגבלות.
לא כיבדו תעודת פטור מעמידה בתור של אדם עם מוגבלות.
לא זימנו אדם לראיון עבודה כי הבינו שהוא אדם עם מוגבלות.
פיטרו מישהו מהעבודה בגלל שהפך לאדם עם מוגבלות.

איך פונים אל נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות?

פניות בנושא של נגישות

מייל:
pniotnez@justice.gov.il

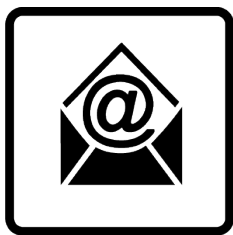

פקס:
02-6467596

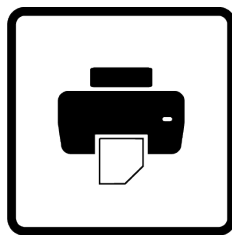

טלפון:
02-5088001

פניות בנושא הפליה בתעסוקה, בדיור או בחינוך ופנאי

מייל:
tovar@justice.gov.il

פקס:
02-5088025

טלפון:
02-5088037

פרק 5

מילון של מילים חשובות

אזרח

אדם שנולד במדינה או גר בה באופן קבוע.
לאזרח יש זכויות וחובות במדינה.
לדוגמה, לכל אזרח יש **זכות** להצביע בבחירות.
לכל אזרח יש **חובה** לשלם מיסים.

אי-הפליה

לתת לאנשים עם מוגבלות יחס שווה כמו לאנשים אחרים.

אכיפה

בדיקה שאנשים מקיימים את החוקים.

אלימות

להשתמש בכוח כדי לפגוע במישהו.
לדוגמה, להרביץ, לדחוף, לתת בעיטה, לנשוך, לקלל ולצעוק.

אמנה

הסכם בין מדינות.

אפוטרופוס

לפעמים, לאדם עם מוגבלות קשה לקבל החלטות בעצמו גם אם נותנים לו עזרה.
במקרה כזה, בית המשפט **ממנה** (קובע) לו אפוטרופוס.
האפוטרופוס מקבל החלטות בשביל אדם שלא יכול להחליט בעצמו.
האפוטרופוס צריך להתייעץ עם האדם עם המוגבלות.
האפוטרופוס צריך לפעול לפי הרצון של האדם עם המוגבלות עד כמה שאפשר.

ארגון האומות המאוחדות (האו"ם)

ארגון שבו חברות הרבה מדינות בעולם.

ביטוח רפואי

הסכם בין אדם לקופת חולים או לחברת ביטוח;
ההסכם מבטיח שקופת חולים או חברת הביטוח
ישלמו עבור הטיפול הרפואי באדם במקרה של מחלה או
פגיעה.

ביטוח חיים

הסכם בין אדם לחברת ביטוח;
ההסכם מבטיח שקרובי משפחה של אדם יקבלו כסף
מחברת הביטוח אחרי שהאדם ימות.
הכסף הזה יעזור להם להתקיים.

בן זוג

בעל או חבר שאישה חיה איתו בקשר קרוב של אהבה.

בת זוג

אישה או חברה שגבר חי איתה בקשר קרוב של אהבה.

דו"ח (דין וחשבון)

מסמך שבו מתארים מה המצב בנושא מסוים.
לדוגמה, דו"ח על מצב העוני מתאר כמה אנשים עניים יש
בישראל.

דיור ציבורי

המדינה נותנת בית לאנשים שלא יכולים לקנות בית לעצמם.

הגנה סוציאלית

תמיכה שהמדינה נותנת לאנשים כדי שתהיה להם רמת חיים
טובה.
לדוגמה, קצבאות שהמדינה משלמת לאנשים עם מוגבלות.

הכשרה

הדרכה ולימוד;
לדוגמה אנשים עם מוגבלות לומדים כל מיני דברים כדי
להיות עצמאיים.
לדוגמה, קורס שמלמד אנשים מקצוע בו הם יוכלו לעבוד.

לקדם בכוונה קבוצה של אנשים שקודם סבלה מהפליה.
לתת תנאים טובים יותר לאנשים שקודם סבלו מהפליה.
לדוגמה, להעדיף אנשים עם מוגבלות בקבלה למקום עבודה.
לקבל אנשים עם מוגבלות למקום עבודה שקודם לא קיבל
אותם.

הפליה

מצב שבו מתנהגים אל אדם בצורה שונה מאשר אל אנשים
אחרים;
מצב שבו נותנים לאנשים יחס פחות טוב מאשר לאנשים
אחרים;
מצב שבו מתייחסים לאדם בצורה פוגעת.

התעללות

לעשות נזק לגוף או לנפש של מישהו.
לדוגמה, לא לתת לאדם עם מוגבלות לאכול או לשתות.
לדוגמה, לקשור אדם עם מוגבלות למיטה.

**זכויות
(זכות)**

דברים שמגיעים לכל אדם לפי החוק במדינה;
דברים שכל אדם מקבל מהמדינה.
לדוגמה, הזכות להצביע בבחירות.

זכויות אדם

דברים שמגיעים לכל אדם בגלל שהוא בן אדם.
אסור לאנשים ואסור למדינה לפגוע בזכויות האלה.
לדוגמה, לכל אדם יש זכות להיות חופשי -
למדינה אסור להכניס אדם לבית הכלא בלי סיבה.

זכות לפרטיות

זכות לעשות דברים בלי שאנשים אחרים יתערבו.
זכות לעשות דברים בלי לספר לאנשים אחרים.
זכות לשמור על מידע פרטי לעצמי, כך שאנשים אחרים לא
יידעו עלי הכל.

כלל כתוב שהמדינה קובעת לעצמה.
 לדוגמה, המדינה קבעה שאסור לחצות כביש באור אדום.
 כל האנשים במדינה חייבים להתנהג לפי החוקים שהמדינה
 קבעה.
 אנשים שלא מתנהגים לפי החוק עלולים לקבל עונש.
 לדוגמה, אדם שגנב כסף מאדם אחר יכול לשבת בבית
 הכלא.

חסמים

דברים שמפריעים;
 קשיים שיש בסביבה;
 לדוגמה, אבן גדולה באמצע הרחוב מפריעה לאדם עיוור
 או לאדם עם כיסא גלגלים לעבור.
 קשיים שהחברה יוצרת (עושה).
 לדוגמה, דעות לא נכונות על אנשים עם מוגבלות;
 לדוגמה, הדעה שאנשים עם מוגבלות לא יכולים ללמוד
 בבית ספר.

טכנולוגיה מסייעת

מכשירים חכמים שעוזרים לאנשים;
 לדוגמה, לוח תקשורת לאנשים שלא יכולים לדבר או מערכת
 הגברה לליקויי שמיעה.

כבוד לילדים

להתייחס לילדים בצורה טובה.
 להתחשב במה שהילדים חושבים, רוצים ואומרים.

כבוד עצמי

להיות בטוח בעצמך;
 להרגיש טוב עם עצמך;
 להגיד מה אתה רוצה וצריך.

כשרות משפטית

יכולת ליהנות מזכויות ולמלא חובות כמו אנשים אחרים.
לדוגמה:
לקנות דברים;
למכור דברים ששייכים להם;
לפתוח ולנהל חשבון בנק;
לקבל רכוש בירושה (לקבל רכוש של אדם שמת).

להגיש תביעה

להתלונן בבית המשפט.

להעמיד לדין

לשפוט מישהו בבית המשפט על מעשה שעשה.

להשתלב בקהילה

להיות חלק מהקהילה, להשתתף בפעילויות יחד עם אנשים אחרים בקהילה.
לדוגמה:
לעבוד עם אנשים אחרים;
לגור בקהילה כמו אנשים אחרים;
ללכת לחוג או לסרט כמו אנשים אחרים;
ללכת למשחקי כדורגל כמו אנשים אחרים.

להשתתף בחברה

להיות חלק מהחברה.

לחקור

לבדוק תלונות של אנשים.
לדוגמה, במשטרה בודקים תלונות של אנשים שחושבים שעשו להם משהו רע.

לענות

לגרום לאדם סבל בכוונה.

לקות

בעיה בגוף או בנפש של האדם;
לדוגמה, בעיה בראייה או בעיה בשמיעה.

לשקם

להחזיר לפעילות;
לדוגמה:
לעזור לאדם להשתלב בחברה.

לתבוע

להתלונן על אנשים בבית המשפט.

לתת עדות

לספר מה קרה בבית המשפט או במשטרה –
כלומר, לאנשים עם מוגבלות יש זכות לספר במשטרה או
בבית המשפט מה קרה להם או מה הם ראו.

מוגבלות

הקושי שיש לאדם בגלל דברים שמפריעים בסביבה או
בחברה.
לדוגמה, אדם בכיסא גלגלים צריך להגיע לקומה גבוהה
בבניין שאין בו מעלית.

מידע נגיש

מידע מותאם לצרכים של אנשים עם מוגבלות.
לדוגמה, מידע בפישוט לשוני, בכתב ברייל, בשפת סימנים
או בדפוס מוגדל.

מערכת חינוך

גנים, בתי ספר ומקומות לימוד נוספים.

מצבי חירום

מצבים של סכנה.
לדוגמה, רעידת אדמה, שריפה.

נגישות

נגישות היא האפשרות:

- להגיע למקום
- לנוע (ללכת או לנסוע) בתוך המקום
- להתמצא במקום (לדעת איך להגיע לכל דבר במקום)
- להשתמש וליהנות מהשירות במקום
- לקבל מידע או שירות שהמקום נותן
- לקבל מידע או שירות על המקום
- להשתמש במתקנים במקום (בציוד, במבנה)
- להשתתף בתכניות ובפעילויות במקום
- לתת לאדם עם מוגבלות את התנאים שהוא צריך כדי לעשות דברים כמו כל אדם אחר.

ניידות אישית

האפשרות להגיע למקום ולעבור ממקום למקום.

ניצול

להשתמש במישהו בצורה לא הוגנת (לא צודקת). לדוגמה, כשמישהו ללא מוגבלות משתמש בכסף של אדם עם מוגבלות כדי לקנות לעצמו דברים.

עבודות

הרבה שעות עבודה ביום, בלי לקבל תשלום על העבודה.

עבודה (לעבוד) בשוק החופשי

עבודה במקומות עבודה רגילים.

עיצוב אוניברסלי

סידור של חפצים, מקומות, בניינים, תכניות ושירותים כך שיתאימו לכל האנשים. לדוגמה, רמפה יכולה לשמש באותה צורה גם אנשים עם מוגבלות וגם אנשים ללא מוגבלות. שלט לשירותים עם סמל או תמונה יכול לעזור לכולם.

פנסיה

כסף שמקבלים אנשים מבוגרים (מעל גיל 65) שכבר הפסיקו לעבוד, על עבודה שעבדו במקום ציבורי או פרטי.

קבלת החלטות נתמכת

אנשים עם מוגבלות יכולים לקבל החלטות בעצמם אבל עם עזרה מאדם אחר.

קהילה

קבוצה של אנשים שגרים באותו מקום.
לדוגמה, אנשים שגרים באותה שכונה או באותה עיר.

רמת חיים

התנאים שבהם אנשים חיים;
לדוגמה, אם יש להם עבודה, מקום לגור בו, כסף לקנות
דברים, אוכל.

שוויון

מצב שבו:
לכל האנשים יש אותן זכויות;
כל האנשים זוכים לאותו יחס;
כל האנשים שווים בפני החוק –
החוק מתייחס לכל האנשים באותה צורה.

שוויון בין המינים

להתייחס באותה צורה לנשים ולגברים.

שוויון הזדמנויות

לכל אדם יש אותן אפשרויות להצליח כמו לאנשים אחרים.

שונות

כל אדם הוא מיוחד ושונה מאנשים אחרים.

שיקום

תהליך ליווי מקצועי שאנשים עם מוגבלות מקבלים
כדי לשפר את התפקוד שלהם ולהשתלב טוב יותר
בקהילה ובעבודה.

שיקום תעסוקתי

עזרה לאדם כדי שישתלב בעבודה.

שלמות גופנית

צריך לשמור על הגוף של אנשים עם מוגבלות.

שלמות נפשית

צריך לכבד את הרגשות והמחשבות של אנשים עם מוגבלות.

תמיכת עמיתים

ליווי או ייעוץ שאדם עם מוגבלות מקבל מאדם אחר עם מוגבלות שיש לו יותר ניסיון. לדוגמה, כשחברה חדשה מגיעה לדיור העצמאי, חברות ותיקות מלמדות אותה דברים ותומכות בה.

תעסוקה נתמכת

מסגרת שעוזרת לאנשים עם מוגבלות לעבוד בשוק החופשי. במסגרת התעסוקה הנתמכת יש לאדם עם המוגבלות מדריך שמלווה אותו.

איך פונים אל נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות?

פניות בנושא של נגישות

טלפון: 02-5088001

פקס: 02-6467596

מייל: pniotnez@justice.gov.il

פניות בנושא הפליה בתעסוקה, בדיור או בחינוך ופנאי

טלפון: 02-5088037

פקס: 02-5088025

מייל: tovar@justice.gov.il

פרטים נוספים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הנציבות:

www.mugbaluyot.justice.gov.il